

**UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA**

DIPLOMSKO DELO

**OCENJEVANJE BONITETE POVEZANIH OSEB KOT KOMITENTOV V
POSLOVNIH BANKAH**

LJUBLJANA, MAJ 2006

RENATA ŠILER

IZJAVA

Študentka Renata Šiler izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom dr. Simona Čadeža in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo diplomskega dela na fakultetinih spletnih straneh.

V Ljubljani, 06. 05. 2006

Renata Šiler

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV BANČNIH TVEGANJ IN BONITETE	2
1.1 TVEGANJA PRI BANČNEM POSLOVANJU	2
1.2 KREDITNO TVEGANJE	6
1.3 BONITETA	7
2 OPREDELITEV POVEZANIH OSEB	9
2.1 POVEZANE DRUŽBE Z VIDIKA ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH.....	10
2.1.1 DRUŽBE V VEČINSKI LASTI IN DRUŽBA Z VEČINSKIM DELEŽEM	11
2.1.2 ODVISNA IN OBVLADUJOČA DRUŽBA	11
2.1.3 KONCERN IN KONCERNESKE DRUŽBE	11
2.1.4 VZAJEMNO KAPITALSKO UDELEŽENE DRUŽBE	12
2.1.5 PODJETNIŠKE POGODBE	12
2.2 POVEZANE OSEBE Z VIDIKA ZAKONA O BANČNIŠTVU	12
2.3 POVEZANE OSEBE Z VIDIKA DRUGIH ZAKONOV	14
3 NAČINI POVEZAV POVEZANIH OSEB	14
3.1 UPRAVLJAVSKA POVEZANOST	15
3.1.1 VODSTVENA FUNKCIJA FIZIČNE OSEBE V PODJETJU	15
3.1.2 VODSTVENA FUNKCIJA SAMOSTOJNEGA PODJETNIKA V PODJETJU	16
3.1.3 PREDSEDNIK ALI ČLAN NADZORNEGA SVETA ALI UPRAVE NEKEGA PODJETJA OPRAVLJA VODSTVENO FUNKCIJO V DRUGEM PODJETJU	16
3.2 KAPITALSKA POVEZANOST	17
3.2.1 FIZIČNA OSEBA USTANOVI PODJETJE	18
3.2.2 PODJETNIK USTANOVI PODJETJE	18
3.2.3 PODJETJE USTANOVI PODJETJE	19
3.3 POSLOVNA POVEZANOST	20
3.3.1 DOBAVITELJ IN KUPCI	20
3.3.2 SORODSTVENE POVEZAVE	21
3.3.3 POROŠTVO	21
4 POSTOPKI ODKRIVANJA POVEZANIH OSEB	22
4.1 POVEZANE OSEBE V RAČUNOVODSKIH IZKAZIH.....	22
4.2 POVEZANE OSEBE V IZPISKU IZ SODNEGA REGISTRA	23
4.3 DRUGI VIRI ZA POMOČ PRI ODKRIVANJU POVEZAV PODJETIJ	24
5 OBRAVNAVANJE SKUPINE KOMITENTOV	25
5.1 USKUPINJANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV	25
5.2 RAZVRŠČANJE POVEZANIH OSEB.....	26
5.3 ZGORNJA MEJA ZADOLŽEVANJA POVEZANIH OSEB	29
5.4 VPLIV POVEZANOSTI KOMITENTOV BANKE NA UPRAVLJANJE TVEGANJ.....	30
6 PRAKTIČNI PRIMER	31

6.1	PREDSTAVITEV PODJETIJ.....	32
6.2	ANALIZA FINANČNEGA POLOŽAJA PODJETIJ.....	33
6.3	UGOTOVITVE O POVEZANIH OSEBAH IZ PRIMERA RAZVRSTITVE SKUPINE.....	37
7	SKLEP.....	38
	LITERATURA	41
	VIRI.....	42

KAZALO SLIK:

<i>Slika 1: Upravljavska povezanost – vodstvena funkcija fizične osebe v podjetju.....</i>	15
<i>Slika 2: Upravljavska povezanost – vodstvena funkcija samostojnega podjetnika v podjetju.....</i>	16
<i>Slika 3: Upravljaljska povezanost – članstvo v upravi ali nadzornem svetu.....</i>	17
<i>Slika 4: Kapitalska povezanost – podjetnik ustanovi podjetje.....</i>	18
<i>Slika 5: Kapitalska povezanost – podjetje ustanovi podjetje.....</i>	19

UVOD

Banke so poslovni subjekti, ki delujejo v okolju tržnega gospodarstva, ki ne zagotavlja popolne varnosti in stabilnosti. Tveganje je zato bistveni del bančništva. Na splošno ga lahko opredelimo kot nezmožnost popolnoma nadzorovati, ali bodo rezultati prihodnjega toka dogodkov enaki načrtovanim. Poslovne banke se pri svojem poslovanju srečujejo z različnimi tveganji. Diplomaska naloga bo izpostavila kreditno tveganje oziroma enega izmed elementov upravljanja kreditnega tveganja, to je ocenjevanje tveganosti potencialnega dolžnika, ki je izraženo z boniteto komitenta.

V zadnjem obdobju se banke srečujejo z vse močnejšo konkurenco, ki vlada tako med finančnimi institucijami kot med podjetji. V takšnih razmerah ni več mogoče poslovati le s prvovrstnimi dolžniki, pač pa mora upnik razločevati tudi med dobrimi in slabimi dolžniki, ki sicer niso očitni. Prav tako mora biti sposoben razpršiti svoje naložbe tako, da pri danem tveganju doseže ustrezno donosnost. Uspešnost poslovanja banke je tako odvisna tudi od kakovosti kreditov komitentom, zato teži k temu, da čim bolj natančno analizira njihovo poslovanje, jih s tem čim bolj realno razvršča v bonitetne razrede in kakovostnejše upravlja s kreditnim tveganjem. Upravljanje kreditnega tveganja je zelo pomembno predvsem zaradi dejstva, da lahko neposredno vpliva na poslabšanje likvidnosti banke in zmanjšanje njenega kapitala.

Na drugi strani se kot posledica zakonskih določb in naraščajočega kompleksnejšega podjetništva banka srečuje s številnimi novimi načini podjetniškega poslovanja, ki povečujejo tako tveganje kot tudi izpostavljenost. V ta niz novosti prav gotovo spada tudi področje povezanih oseb.

Povezane osebe predstavljajo za poslovne banke enega dolžnika in eno tveganje. Banke si morajo zagotoviti potrebne podatke za ugotavljanje medsebojne povezanosti in odvisnosti, ki jih vključi tudi v oceno bonitete komitenta od le-teh samih. Povezave v gospodarstvu ne obstajajo le med družbami, ki so po Zakonu o gospodarskih družbah zavezane h konsolidaciji računovodskih izkazov, temveč je pogosto zaznati tako poslovne kot tudi kapitalske in upravljske povezave – gre za posredne povezave – med gospodarsko družbo in samostojnimi podjetniki.

Obstoj povezanih oseb je značilen za vsako sodobno gospodarstvo. Gospodarski subjekti se povezujejo zaradi različnih razlogov, ki so bodisi namenski ali pa tudi ne. Povezane osebe imajo z ekonomskega vidika številne pozitivne in negativne učinke. Tako se v primeru enotnega vodstva ali večjega kapitala lahko izkoristi skupne zmogljivosti za čim večjo ekonomsko uspešnost in večjo konkurenčnost. Negativni učinek je pomemben predvsem iz pravnega vidika, ker na osnovi povezovanja lahko izgubijo ekonomsko samostojnost, zaradi

česar ne morejo zasledovati lastnih interesov, temveč jih morajo podrediti drugim družbam. Iz naslova povezanih oseb sledijo določena vprašanja, ki se jih mora banka pri svojem delovanju zavedati:

- kdo so povezane osebe,
- kakšno dodatno tveganje za banko predstavlja njihov obstoj,
- kako jih odkriti, spremljati
- ter še mnoga druga.

Ključni cilj, ki ga nameravam z diplomsko nalogo izpolniti, je opredelitev, kdaj sta dve ali več oseb med sabo povezani, ter prikaz posebnosti, ki se pojavljajo pri bonitetnem razvrščanju skupine povezanih oseb.

Diplomsko nalogo lahko v grobem razdelimo na dva dela. V prvem delu bo, kar se da natančno, razjasnjen obstoj povezanih oseb, v drugem delu pa bom poizkušala ta obstoj vključiti v postopke upravljanja s kreditnim tveganjem v banki. Tako bodo v drugem poglavju opredeljene povezane osebe predvsem z vidika Zakona o gospodarskih družbah in Zakona o bančništvu ter njuna razhajanja. Izhajajoč iz opredelitve bodo v tretjem poglavju prikazani načini oziroma vrste povezav. Povezane osebe se lahko ugotavlja na različne načine, kar bom spoznali v četrtem poglavju – poudarek bo predvsem na računovodskih izkazih, izpiskih iz sodnega registra ter sodobnejših bazah podatkov. Tveganja, s katerimi se srečujejo poslovne banke pri svojem poslovanju, so opisana v petem poglavju. V šestem poglavju bom na konkretnem primeru predstavila razvrstitve skupine povezanih oseb ter podala ugotovitve, ki bodo izhajale iz opravljene analize.

1 OPREDELITEV BANČNIH TVEGANJ IN BONITETE

Pojem boniteta je zelo obširen in kompleksen. Izvira iz latinske besede bonus. V bančni poslovni praksi oziroma v njeni kreditni dejavnosti razumemo boniteto predvsem kot obseg kreditne sposobnosti komitenta, ki zagotavlja, da je zanesljiv dolžnik. Iz tega izhaja, da gre pri pojmovanju bonitete in kreditne sposobnosti za zelo sorodna pojma, zato ju bom podrobneje opredelila.

1.1 TVEGANJA PRI BANČNEM POSLOVANJU

Ena izmed osnovnih funkcij poslovne banke kot najpomembnejšega finančnega posrednika je sprejetje tveganj. Težnja po stabilnem udeležencu na finančnem trgu pa na drugi strani zahteva usmerjenost k minimaliziranju tveganj. Prav zato je upravljanje tveganj dinamičen proces poslovnih odločitev, ki je že v izhodišču vgrajen v poslovanje vsake banke. Te odločitve pa

bolj ali manj načrtno omogočajo banki doseči in obdržati portfelj tveganja, ki je skladen z njeno poslovno filozofijo, strategijo in omejitvami, ki jih postavlja okolje.

Pri preoblikovanju sredstev ali njihovih virov banka spremeni določeno njihovo lastnost. S tem lahko povzroči neuskklajenost naložb in obveznosti v tej lastnosti. Če na primer banka sprejme vlogo v eni in odobri posojilo v drugi valuti, se valutna sestava njene aktive in pasive ne ujema. Banka je s tem prevzela valutno tveganje nase. V primeru, da obstaja v bilanci neuskklajenost v določenih postavkah, je banka sprejela neko vrsto tveganja. Prevezemanje tveganja pa je hkrati glavni vir zaslužka banke. Brez prevzemanja tveganja banka kot finančna institucija ne bi obstajala.

Najbolj splošno definiramo tveganje kot možnost negotovega nastopa pričakovanega dogodka, možnost nastopa drugačnega dogodka, kot smo predvideli, ali pa nastop dogodka ob drugem trenutku. V literaturi se pojavljajo številne klasifikacije tveganj, ki pa se bolj razlikujejo po obliki in podrobnosti kot po vsebini. Ena od možnih klasifikacij je delitev bančnih tveganj na finančno in poslovno tveganje (Graddy, Spencer, 1990, str. 39–41).

Finančno tveganje je tveganje bančnih lastnikov. Čim večji je namreč delež dolžniškega načina financiranja v celotni pasivi, tem hitreje lahko banka zaide v likvidnostne težave oziroma v težave plačilne sposobnosti in nesolventnosti.

Poslovno tveganje se deli na:

- *likvidnostno tveganje*: tveganje zmanjšanja vlog in odobritve prvovrstnim komitentom kljub likvidnostnim težavam,
- *kreditno tveganje*: tveganje, da kredit in obresti ne bodo vrnjeni oziroma bodo vrnjeni z zamudo ali le delno,
- *tržno oziroma investicijsko tveganje*: tveganje spremembe tržne vrednosti vrednostnih papirjev s trdnim donosom, katerih vrednost se spreminja v nasprotni smeri kot tržna obrestna mera,
- *operativno tveganje*: odvisno je od strukture stroškov in je premosorazmerno stalnim (fiksni) stroškom – čim večji so stalni stroški, tem večje je operativno tveganje,
- *tveganje nepoštenosti ali prevar*: tveganje nepoštenosti, zlorabe in goljufije bančnih uslužbencev,
- *fiduciarno tveganje*: tveganje banke, da mora, če ne ravna kot dober gospodar in se izpostavlja dodatnemu tveganju, povrniti tako nastalo škodo.

Pri domačih avtorjih sem zasledila različno delitev tveganja. Kadunc (1992, str. 2–5) deli tveganja na:

- *kreditno tveganje*: tveganje na vračila odobrenih kreditov in plačevanje dogovorjenih obresti,
- *tveganje obrestne mere*: tveganje spremembe aktivnih in pasivnih obrestnih mer,

- *tečajno tveganje*: tveganje spremembe vrednosti posameznih valut v primeru, ko ima banka naložbe v eni, obveznosti pa v drugi valuti,
- *likvidnostno tveganje*: tveganje, da ročnost depozitov in kreditov ni usklajena,
- *stroškovno tveganje*: tveganje, da z razliko med aktivno in pasivno obrestno mero banka ne more pokriti vseh posrednih in neposrednih stroškov,
- *tveganje pri delu*: tveganje, da bančni uslužbenec naredi napako.

Klobčar (1995, str. 93–94) bančna tveganja razvršča tako:

- *bonitetno tveganje*: tveganje, da se bo bančni naložbi zmanjšala vrednost ali da bo naložba v celoti izgubljena,
- *likvidnostno tveganje*: tveganje, da bo banki začasno primanjkovalo tekočih sredstev. To se lahko zgodi v dveh primerih:
 - ko komitenti umikajo svoja sredstva iz banke,
 - ko se banka sooči s povečanim povpraševanjem komitentov po kreditih in drugih oblikah financiranja,
- *tveganje spremembe obrestne mere*: sprememba obrestnih mer na trgu povzroči dve vrsti tveganja:
 - obrestno tveganje: spremenjene obrestne mere vplivajo na neto prihodek od obresti banke,
 - tržno tveganje: sprememba obrestnih mer vpliva na vrednost bančnega portfelja,
- *tveganje solventnosti*: tveganje, da bi banka zaradi nizke ravni kapitala in rezerv ob najmanjši krizi postala nesolventna,
- *inflacijsko tveganje*: tveganje, da se stroški banke povečujejo nesorazmerno s prihodki ter da imata ustvarjeni dobiček in kapital manjšo kupno moč,
- *tečajno tveganje*: tveganje, da se bankam spremeni neto vrednost, če imajo v neki valuti več naložb kot obveznosti,
- *politično tveganje*: tveganje, da ji država, v kateri banka posluje, narekuje načine poslovanja in predpisuje določene omejitve,
- *tveganje kriminala*: tveganje, da bi lastniki, zaposleni ali komitenti banke s kršenjem zakonov banke povzročili škodo,
- *tveganje nestalnega dobička*: tveganje, da bi se zaradi nihanj na trgu in v poslovanju banke spreminjal njen dobiček.

Bazelski odbor za nadzor bank (opomba: Bazelski odbor za nadzor bank so leta 1975 ustanovili guvernerji Skupine desetih gospodarsko najrazvitejših držav in je odbor bančnih nadzornih oblasti) je v dokumentu Temeljna načela za učinkovit bančni nadzor (Bazelska temeljna načela) v četrtem poglavju opredelil naslednja tveganja v bančništvu (Bazelska načela preudarnega bančnega poslovanja, 1998, str. 18–21):

- **kreditno tveganje**

Predstavlja tveganje, da posojiljemalec ne bo izpolnjeval svojih pogodbenih obveznosti. V povezavi s kreditnim tveganjem izpostavlja velike izpostavljenosti, koncentracijo in kreditiranje povezanih oseb.

- **deželno tveganje**

Izvira iz gospodarskega, družbenega in političnega okolja države, iz katere je posojiljemalec, vsebuje pa tudi tveganje prenosa, ki se pojavi, kadar obveznost posojiljemalca ni določena v njegovi domači valuti.

- **tržno tveganje**

Zaradi spremenjenih tržnih cen se banke soočajo s tveganjem izgube bilančnih in zunajbilančnih pozicij. Tržno tveganje se najbolj odraža v trgovskih poslih banke, bodisi da gre za dolžniške ali lastniške kapitalske instrumente oziroma valutne ali blagovne pozicije. Posebna prvina tržnega tveganja je valutno tveganje.

- **tveganje obrestne mere**

Nanaša se na izpostavljenost finančnega stanja banke neugodnim premikom obrestnih mer. Glavne oblike obrestnega tveganja, ki se jim banke najpogosteje izpostavljajo, so tveganja ponovne cenitve, tveganje donosnosti, tveganje osnove ter opcijaska pravica.

V praksi se posamezna tveganja med seboj prepletajo in so medsebojno povezana. Le redko posamezno tveganje nastopi povsem samostojno. Po raziskavah Banke za mednarodne poravnave (Bank for International Settlements) je kreditno tveganje še vedno največjega pomena, saj naj bi kar 50–60 % vseh bančnih problemov izhajalo iz tega naslova. Kreditnemu tveganju sledijo operativno tveganje (30–40 %) in tržno tveganje z 10 %. Vzročne zveze med nesolventnostjo banke in drugimi tveganji so šibkejše, kar pomeni, da so druga tveganja zanemarljiva (Krumberger, 2000, str. 73).

Globalizacija trga, deregulacija in harmonizacija finančnih trgov po svetu je posledično povzročila potrebo po integralnem sistemu upravljanja vseh tveganj, ki jim je banka pri svojem poslovanju izpostavljena. Tako je v zadnjih dvajsetih letih v modernem bančništvu prišlo do premika pri samem pristopu k upravljanju tveganj, in sicer od neformalnih procesov pri upravljanju tveganj v posameznih enotah bank k izgradnji integralnih sistemov za upravljanje tveganj.

Razširjen koncept upravljanja tveganj (Enterprise-wide risk management) je še posebej zanimiv za banke, ki jim tveganje predstavlja nezaželeno dejstvo pri njihovem poslovanju (za razliko od podjetij, ki so v svoji dejavnosti pripravljena nositi poslovno tveganje). Pomembna karakteristika novega pristopa upravljanja tveganja je premik analize iz lokalnega na globalni trg. Namesto ločenega merjenja in upravljanja kreditnega, likvidnostnega in tržnih tveganj

usmerja pozornost na integriran pogled na vsa tveganja, med drugimi tudi na operativno tveganje (tveganje, ki izhaja iz motenj v delovanju notranjih kontrol in motenj v upravljanju banke), poslovno tveganje (tveganje, povezano s strateškimi temelji banke) in prenos tveganj kot potrebo, nastalo zaradi razvijajočega se tržnega sistema, ki je povzročil, da prav učinkovito obvladovanje tveganj predstavlja pomembno konkurenčno prednost. Z namenom prilagajanja oblike zavarovanja obstoječim tveganjem so nastali izvedeni finančni instrumenti (terminski posli, terminske pogodbe, zamenjave in opcije itd.). Kljub temu, da se je v praksi pokazalo, da je razširjen koncept upravljanja tveganj smiseln pripomoček obvladovanja tveganj, pa se v praksi v bankah koncept uveljavlja počasneje, kot bi si teoretiki želeli. Vzrok je kompleksnost pristopa, ki zahteva močno tehnološko podporo pri vsaki širši definiciji tveganj (Prašnikar, 2000, str. 32; in Lam, 2000, str. 1).

Med vsemi navedenimi tveganji je v bančnem poslovanju najbolj prepoznavno prav kreditno tveganje, katerega vsebina je podrobneje analizirana v naslednjem odstavku.

1.2 KREDITNO TVEGANJE

Kreditno tveganje je tveganje, da terjatve na dan dospelja ne bodo realizirane v njihovi polni knjigovodski vrednosti. To tveganje izraža trajno (zaradi nesolventnosti) ali začasno (zaradi nelikvidnosti) nezmožnost dolžnika, da v dogovorjenem roku izpolni svojo obveznost ali pa jo v tem roku le delno izpolni (Miklič, 1991, str. 3). Vedno obstaja namreč možnost, da dolžnik ne bo mogel ali hotel poravnati svojih obveznosti iz dolžniškega razmerja. Zamujal bo s plačilom obresti in glavnice ali pa dolga ne bo plačal. Kreditno tveganje je odvisno od negotovih okoliščin, vezanih na poslovanje komitenta. To zahteva od banke kontrolo nad poslovanjem svojih dolžnikov. Banka mora poznati tveganja, s katerimi se srečuje njen dolžnik, tako zaradi značaja poslovne aktivnosti kot tudi zaradi ekonomskega okolja, v katerem posluje. Glede na to, da je cilj banke dobiček, mora biti kakovost njene aktive osnova za določanje stopnje prevzemanja tveganja.

Kreditno tveganje lahko klasificiramo glede na več kriterijev. V osnovi ga delimo na *splošno* ter *specifično* kreditno tveganje, glede na vpliv diverzifikacije naložb na kreditno tveganje pa ga lahko razdelimo na *specifično* in *sistematično* kreditno tveganje.

Osnovna delitev kreditnega tveganja je delitev na splošno in specifično kreditno tveganje. Med splošna kreditna tveganja prištevamo kreditna tveganja, ki so povezana z naložbami v posojila, ki so še vedno ena glavnih področij naložbenih aktivnosti v banki. Splošno kreditno tveganje delimo na tveganje kratkoročnega kreditiranja in tveganje financiranja investicij. Dejavniki, ki bankam pri kratkoročnem kreditiranju povzročajo izgube, so nesposobnost banke, ki se odraža v napačni oceni kreditne sposobnosti in zgrešeni kreditni politiki, nadalje specifične okoliščine, v katerih se nahaja dolžnik, in končno tudi splošne ekonomske okoliščine.

Dejavniki, ki opredeljujejo tveganje financiranja investicij so številni, med pomembnejšimi pa so roki in vrednosti investicijskega projekta, čim večja je vrednost projekta in gospodarska stabilnost države. Tveganje je tem večje, čim daljši je rok projekta, čim večja je vrednost projekta, čim zahtevnejša ter čim nižja je gospodarska stabilnost države (Miklič, 1990, str. 5).

Med specifična kreditna tveganja prištevamo tveganje vrednostnih papirjev, tveganje izvenbilančnih operacij in deželno tveganje. Z rastjo obsega investicijskega bančništva se je, kot posledica večjega obsega naložb v vrednostne papirje, povečalo tudi kreditno tveganje. Finančna institucija z nakupom dolžniškega vrednostnega papirja prevzame kreditno tveganje, ki se kaže v možnosti, da izdajatelj tega papirja ne bo izpolnil svojih obveznosti iz pogodbenega razmerja bodisi v obliki neplačanih obresti in/ali glavnice. Kreditno tveganje se pojavlja tudi pri izvenbilančnih aktivnostih, ki povzročajo nastanek potencialne obveznosti banke ter pri instrumentih terminskega poslovanja (garancijske pogodbe, kreditne linije, prodaja terjatev, listinjenje, izvedeni finančni instrumenti). Deželno tveganje je povezano z naložbami v tujini, kamor spadajo vse oblike bilančnih naložb in izvenbilančnih aktivnosti s tujino. Deželno tveganje nastaja zaradi specifičnih ekonomskih in političnih razmer v posamezni državi. Kaže se v tveganju neplačila zaradi nastanka neugodnega ekonomskega oziroma političnega položaja v državi (Miklič, 1990, str. 5).

Glede na vpliv diverzifikacije naložb na kreditno tveganje pa ga lahko razdelimo na specifično kreditno tveganje podjetja (Firm specific credit risk) in sistemsko kreditno tveganje (Systematic credit risk). Specifično kreditno tveganje podjetja je tveganje, povezano z neizpolnitvijo dolžniških obveznosti s strani določenega podjetja (kreditojemalca) zaradi tveganosti njegovih projektov. To kreditno tveganje je specifično za posamezno podjetje in se mu banka z diverzifikacijo naložb lahko izogne. Sistemsko kreditno tveganje pa predstavlja tveganje neizpolnitve obveznosti s strani določenega podjetja (kreditojemalca) zaradi splošnih gospodarskih razmer v okolju oziroma makropogojev, ki prizadenejo vse kreditojemalce. Tega tveganja banka z diverzifikacijo naložb ne more odpraviti (Saunders, 2000, str. 108).

1.3 BONITETA

Bonitas ali boniteta pomeni dober, ugoden. Na splošno odraža pozitivne lastnosti nekoga (osebe), nečesa (podjetja) ali vrednostnih papirjev, terjatev, na podlagi katerih obstajajo določene možnosti in prednosti. Etimološko lahko boniteto razložimo kot kakovost, ugodnost, prednost posameznika, podjetja, stvari ali zemljišč (Belak et al., 1993, str. 245).

V literaturi je mogoče najti vrsto različnih mnenj, ki pojem boniteta razlagajo širše ali ožje. Sprejemljivejše, natančnejše in celovitejše so tiste definicije, ki pojem boniteta razlagajo širše, in sicer kot ocenitev celovitega položaja podjetja, ki vsebuje ugotovitve o njegovi trdnosti, aktivnostih, proizvodnih in razvojnih programih, slovesu, ki ga podjetje uživa v poslovnem

svetu, njegovem položaju na trgu ter s tem povezani kreditni in poslovni sposobnosti in ne nazadnje tudi o plačilni sposobnosti podjetja (Kosec, 1991, str. 51).

Dejavnike bonitete ni mogoče številčno ovrednotiti, zato jih delimo na kvantitativne (količinske) in kvalitativne (kakovostne).

Med kvantitativne dejavnike uvrščamo finančno stanje, poslovni uspeh, pričakovano rentabilnost investicije, obseg proizvodnje in prodaje, likvidnost, odpisanost opreme; med kvalitativne dejavnike pa inovativnost, podjetništvo, sposobnost vodilne ekipe, življenjski cikel proizvodov, stanje in razvoj prodajnega ter nabavnega trga, kakovost kadrov, tehnološko opremljenost itd. (Gatnik, 1990, str. 132).

Viri informacij za presojo bonitete

Za kakovostno oceno bonitete je potrebna bogata podatkovna podlaga. Za podjetje, ki je stalni komitent banke, se informacijska osnova le izpopolni oziroma dopolni v primeru novitet, medtem ko je potrebno za novega komitenta pridobiti vse potrebne informacije, preden se lotimo analize.

Osnova za vsako finančno analizo so računovodski izkazi (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida, izkaz denarnih tokov) kot edina verodostojna dokumentacija o poslovanju podjetja. Podjetje je dolžno predložiti bilanco stanja, izkaz poslovnega izida v primeru, ko gre za veliko ali srednje veliko podjetje oziroma za podjetje, katerega vrednostni papirji kotirajo na borzi, pa tudi izkaz denarnih tokov vsaj za dve leti. Poleg letnih računovodskih izkazov mora podjetje dostaviti tudi izkaze za tekoče trimesečje.

Poleg računovodskih izkazov pa banka za pridobivanje informacij o svojih komitentih uporablja še vrsto drugih virov, kot so (Johnson Debeljak, 1996, str.5):

- komitenti sami,
- informacije znotraj banke (informacije o preteklih kreditih komitentov, promet na transakcijskem računu, rednost poravnavanja obveznosti),
- informacije drugih bank,
- Agencija Republike Slovenije za plačilni promet, nadziranje in informiranje,
- dnevno časopisje, lokalna glasila, interna glasila, če so dostopna,
- pogovori z zaposlenimi,
- statut podjetja,
- registri sodišč,
- informacije vodstva.

S pomočjo naštetih virov banka pridobi vrsto kvantitativnih in kvalitativnih podatkov, ki ustrezno obdelani pomenijo osnovo za presojanje bonitete podjetja.

2 OPREDELITEV POVEZANIH OSEB

Pod pojmom osebe razumemo tako fizične in pravne osebe kot tudi različna interesna združenja. **Fizična oseba** postane vsak človek z rojstvom, ravno tako pa med fizične osebe štejemo **samostojnega podjetnika** – posameznika, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost.

Na drugi strani imamo **pravne osebe**, ki jih naprej razdelimo na *osebne družbe* (družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba in tiha družba) in *kapitalske družbe* (družba z omejeno odgovornostjo in delniška družba). Kadar govorimo o pravnih osebah oziroma družbah, vedno govorimo o podjetju, čeprav s pravnega vidika to ni isto.

Pod pojem **različna interesna združenja** spadajo različna društva, skupnosti, zavodi, zadruga, verske skupnosti itd.

Že samo s to razdelitvijo spoznamo, da je oseb veliko, prav tako pa tudi načinov povezav med njimi. Povezana oseba je tako lahko pravna oseba, fizična oseba ali katerakoli druga oseba na osnovi interesnega združenja.

Definicije, ki opredeljujejo povezane osebe, res izhajajo iz različnih zakonov, vendar so si v samem bistvu popolnoma identične. *Vse opredelitve se strinjajo, da povezane osebe opredelimo kot osebe, ki so med seboj povezane tako, da poslovanje ene osebe vpliva na poslovanje druge osebe. Za povezane osebe je značilno, da kljub povezavi ostanejo samostojne. Nobena izmed povezav ne privede do nove osebe (podjetja).*

Pvezane osebe pa je potrebno ločiti od pojma povezanih družb. Kadar govorimo o povezanih osebah, hkrati govorimo tudi o povezanih družbah. V nasprotnem primeru pa kadar govorimo o povezanih družbah, ne moremo govoriti o povezanih osebah, saj so povezane osebe širši pojem.

O povezanih družbah govorimo v primeru, ko obstaja pravna samostojnost družb. To pomeni, da se vse družbe, ki so med seboj povezane po Zakonu o gospodarskih družbah, štejejo za kapitalske ali osebne, v nasprotnem primeru se ne morejo šteti za povezane družbe.

Pojem povezanih oseb pa ne vključuje le gospodarskih družb, ampak tudi samostojnega podjetnika, ožje družinske člane podjetnika, društva, zavode, itd.

Skozi celotno nalogo bom za lažje razumevanje navajala le podjetja in samostojne podjetnike. Vendar vedno, ko bom navajala samostojnega podjetnika, bom imela v mislih tudi interesna združenja (društvo, zavod, itd.), kljub temu da s pravnega stališča to ni isto.

Zakoni, ki urejajo področje povezanih oseb, zavzemajo vsak svoje stališče, ki je v nekaterih delih bližje vsebini povezanih oseb, v drugih pa se od nje zaradi vsebine posameznega zakona oddaljujejo. Še več, nekateri pokrivajo le del obstoja povezanih oseb, ki jih imenujejo povezane družbe in povezanih oseb posebej ne opredeljujejo, drugi pa dosledno upoštevajo obstoj in razliko obeh pojmov. Za lažjo opredelitev povezanih oseb bomo v nadaljevanju spoznali stališča, ki jih zavzemajo nekateri zakoni. Izpostavili bomo predvsem Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD) in Zakon o bančništvu (v nadaljevanju ZBan). Omenili pa bomo tudi druge zakone z vidika področja, v katerem omenjajo povezane osebe.

2.1 POVEZANE DRUŽBE Z VIDIKA ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH

Zakon o gospodarskih družbah (v nadaljevanju GZS) opredeljuje pojem povezanih oseb »ožje« kakor Zakon o bančništvu. Kot že naslov pove, se ta zakon nanaša le na delovanje družb (gospodarskih družb), ne vpliva pa na poslovanje oziroma delovanje fizičnih oseb, samostojnih podjetnikov in društev. Tako opredeljuje le pojem povezane družbe in ne pojma povezane osebe.

Po tem zakonu temeljijo vse povezave na kapitalski, upravljavski in poslovni povezanosti, pogosto je kapitalska povezanost predpogoj za upravljavsko in tudi poslovno povezanost. Izjema sta le pogodbeni koncern in podjetniške pogodbe. Ne glede na pravno obliko so v povezavah lahko udeležene vse kapitalske in osebne gospodarske družbe. Fizične osebe, samostojni podjetniki, društva itd. pa so izključeni in za njih ne veljajo zakonske določbe (po zakonu ne ustvarjajo povezanosti). Omenjeno je z vidika vsebine samega zakona tudi razumljivo, saj omenjeni subjekti ne spadajo v področje družb, ampak za njih veljajo drugačne določbe (na primer, če sta kapitalsko povezana samostojni podjetnik in podjetje, ne moremo govoriti o povezanih družbah, ampak o povezanih osebah). Zakon izrecno ne opredeljuje holdinga predvsem z razlogom, da holding podjetja niso posebna vrsta povezanih družb, temveč je sama po sebi družba z večinskim deležem. Holding je družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojnega podjetja in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb. Vsak holding je torej krovno podjetje (matično podjetje) v skupini podjetij (koncernu). Tako je ključna razlika med koncernom in holdingom v tem, da koncern ni pravna oseba, ampak je skupina povezanih podjetij, medtem ko je holding pravna oseba in je krovno podjetje povezanih podjetij.

Po ZGD, 2001, se štejejo za povezane družbe pravno samostojne družbe, ki so v medsebojnem razmerju povezane na način:

- da ima ena družba v drugi večinski delež (družba v večinski lasti in družba z večinskim deležem – kapitalska povezanost),
- da je ena družba odvisna od druge družbe – odvisna in obvladujoča družba (kapitalska povezanost),

- da so koncernske družbe (kapitalska in upravljavska povezava),
- da sta dve družbi vzajemno kapitalsko udeleženi (medsebojna kapitalska povezava),
- da so povezani s podjetniškimi pogodbami (kapitalska, upravljavska in poslovna povezanost).

2.1.1 Družbe v večinski lasti in družba z večinskim deležem

Pri družbi v večinski lasti gre za kapitalsko povezavo dveh družb. Pomembna posledica večinske udeležbe je predpostavka o odvisnosti družbe v večinski lasti od družbe z večinskim deležem (ZGD, 2001, 461. člen). Večina deležev ene družbe v drugi družbi lahko temelji na večinskem kapitalskem deležu ali na večinskih glasovalnih pravicah. Deleži, ki pripadajo družbi v kapitalski družbi, se ugotavljajo iz razmerja med seštevkom nominalnih zneskov njenih deležev in osnovnim kapitalom kapitalske družbe. Lastni deleži se pri kapitalskih družbah od osnovnega kapitala odštevajo. Za deleže družbe z večinskim deležem veljajo tudi tisti deleži, ki pripadajo od nje odvisni družbi ali drugemu na račun te družbe ali za račun od nje odvisne družbe, če je imetnik družbe podjetnik, pa tudi deleži, ki predstavljajo imetnikovo premoženje. Glasovalne pravice, ki pripadajo družbi, se ugotavljajo iz razmerja števila glasov, ki jih družba lahko uresničuje iz svojih deležev od skupnega števila vseh glasovalnih pravic.

2.1.2 Odvisna in obvladujoča družba

Odvisna družba je tista pravno samostojna družba (ZGD, 2001, 462. člen), ki jo neposredno ali posredno obvladuje druga družba (obvladujoča družba). V primeru, da pride do obvladovanja, so družbe kapitalsko povezane.

Potrebno je ugotoviti, ali kakšna družba neposredno ali posredno obvladuje drugo družbo in ali je podana odvisnost ene družbe od druge. Izoblikovala se je definicija, ki pravi, da je odvisnost ene družbe od druge podana, ko obvladujoča družba razpolaga s sredstvi, ki ji omogočajo doseči, da druga družba ravna po njeni volji. To se lahko doseže s kapitalsko večino ali z večino glasov. Razmerje same odvisnosti traja tako dolgo, dokler obvladujoča družba ne izgubi možnosti obvladovanja druge družbe. To se zgodi zlasti, če nima več večinske udeležbe, če se spremeni družbena pogodba ali preneha podjetniška pogodba.

2.1.3 Koncern in koncernske družbe

Koncern je najpomembnejša oblika povezanih družb. O koncernu lahko govorimo, če sta dve ali več pravno samostojnih družb povezanih z enotnim vodstvom obvladujoče družbe (ZGD, 2001, 463. člen). Enotno vodstvo ne pomeni, da obvladujoča družba odvzema organom vodenja odvisnih družb pravico voditi svojo družbo, temveč pomeni, da organi vodenja

koncernskih družb ne odločajo več samostojno o poslovnih zadevah. Posebnost koncerna je, da so hčerinske družbe pravno samostojne, kar omogoča boljše prilagajanje tržnim razmeram.

2.1.4 Vzajemno kapitalsko udeležene družbe

Vzajemno povezani družbi sta lahko le kapitalski družbi, torej družba z omejeno odgovornostjo in delniška družba. Družbi sta povezani tako, da vsaki pripada vsaj četrtina deležev neke druge družbe (kapitalska povezava). V primeru, da ima ena vzajemno kapitalsko udeležena družba v drugi večinski delež ali če drugo družbo neposredno ali posredno obvladuje, velja prva za obvladujočo, druga pa za odvisno družbo. Če ima vsaka vzajemno kapitalsko udeležena družba v drugi družbi večinski delež ali če lahko vsaka družba drugo neposredno ali posredno obvladuje, veljata obe družbi za obvladujoči in za odvisni družbi.

2.1.5 Podjetniške pogodbe

Po ZGD-ju, 2001, sta najbolj tipični podjetniški pogodbi pogodba o obvladovanju in pogodba o prenosu dobička. S pogodbo o obvladovanju, ki je temelj pogodbenega koncerna, podredi družba vodenje svoje družbe drugi družbi. S pogodbo o obvladovanju se lahko podredi celotno vodenje ali le posamezna področja vodenja. S sklenitvijo pogodbe pridobi obvladujoča družba pravico, da daje obvezna navodila upravi odvisne družbe. S pogodbo o prenosu dobička se družba obveže, da svoj celotni dobiček prenese na drugo družbo. Pogosto pa družba prevzema obveznost, da bo svojo družbo vodila na račun druge družbe (pogodba o vodenju poslov). Pogodbo se praviloma sklene skupaj s pogodbo o obvladovanju. Ključna razlika med obema vrstama pogodb je v tem, da se pri pogodbi o obvladovanju vodstvo odvisne družbe podredi obvladujoči družbi in je temelj za nastanek pogodbenega koncerna, medtem ko pri pogodbi o prenosu dobička vodstvo odvisne družbe ni podrejeno obvladujoči družbi, prav tako ni temelj za nastanek pogodbenega koncerna. Pri obeh vrstah pogodb obstaja upravljaljska povezanost med družbama.

Poslovna in pravna praksa poznata tudi druge podjetniške pogodbe, na primer pogodbo, s katero se družba obveže, da svoj dobiček v celoti ali delno združi z dobičkom drugih družb, da obrat svoje družbe da v zakup nekomu drugemu ali ga kako drugače prepusti, itd.

2.2 POVEZANE OSEBE Z VIDIKA ZAKONA O BANČNIŠTVU

Zakon o bančništvu (v nadaljevanju ZBan), 1999, za opredelitev pojma povezanih oseb našteva načine povezave med osebami ter rezultate povezave. V nadaljevanju tudi našteva posamezne dejanske primere, v katerih se domneva, da obstaja povezanost med osebami.

Zakon o bančništvu, 1999, opredeljuje pojem povezanih oseb kot:

1. način povezanosti med njimi in
2. končni rezultat povezave (10. člen).

	OSEBE, KI SO MED SEBOJ:
NAČIN POVEZAVE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Upravljavsko ali 2. kapitalsko ali 3. kako drugače povezane tako, da zaradi navedenih povezav sklepamo, da gre za povezane osebe.
REZULTAT POVEZAVE	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skupno oblikujejo poslovno politiko in delujejo usklajeno z namenom doseganja skupnih poslovnih ciljev (SKUPNO DELOVANJE). 2. Ena oseba ima možnost usmerjati drugo ali bistveno vplivati nanjo pri odločanju o financiranju in poslovanju (OBVLADOVANJE). 3. Poslovanje ene osebe oziroma njeni rezultati poslovanja lahko pomembno vplivajo na poslovanje oziroma rezultate poslovanja druge osebe (POSLOVNA SOODVISNOST).

Dve osebi sta zato med seboj povezani, če sta povezani na katerikoli način povezave in če je rezultat te povezave eden od prej navedenih. V nasprotnem primeru ne gre za povezane osebe. Povezane osebe se torej ugotavlja glede na način povezave in glede rezultatov, ki iz te povezave izhajajo. V kolikor oba elementa nista prisotna (način in rezultat), ne gre za povezane osebe. Ker je omenjena elementa težko dokazovati, je zakonodajalec opisal dejanske primere, za katere se domneva, da povezanost obstaja.

Domneva povezanosti oseb

Domneva, da sta dve osebi povezani, ni neizpodbitna, domneva le olajša dokazovanje, da sta dve osebi povezani. Za (domnevno) povezane osebe se štejejo osebe (fizične ali pravne), ki so med seboj povezane na naslednji način:

- kot ožji družinski člani,
- tako, da je ena oseba oziroma osebe, ki se štejejo za povezane po drugih točkah tega zakona, skupaj, posredno ali neposredno udeležena v drugi osebi,
- tako, da je v obeh osebah udeležena ista oseba oziroma osebe, ki se štejejo za povezane po drugih točkah tega člena,
- tako, da tvorijo koncern po ZGD, 2001,
- kot člani uprave ali nadzornega sveta oziroma zaposleni na podlagi pogodbe o zaposlitvi, za katero ne velja tarifni del kolektivne pogodbe, z družbo, v kateri opravljajo to funkcijo oziroma v kateri so zaposleni.

Za ožje družinske člane posamezne osebe se štejejo:

- zakonec te osebe oziroma oseba, s katero živi v dalj časa trajajoči življenjski skupnosti,
- otroci oziroma posvojenci te osebe, ki nimajo polne poslovne sposobnosti,
- druge osebe, ki nimajo polne poslovne sposobnosti in so osebi dodeljeni v skrbništvo.

V kolikor sta dve osebi domnevno povezani (izpolnjujeta prej omenjene pogoje), morata dokazati, da nista povezani v smislu ZBan,1999,10. člena, če se želita izogniti posledicam in obveznostim, ki jih zakon predpisuje za povezane osebe.

Primer: Mož in žena imata vsak svoje podjetje. Ker sta ožja družinska člana, obstaja domneva, da sta podjetji kapitalsko, upravljavsko ali kako drugače povezani. Vendar ni nujno, da povezanost resnično obstaja. V kolikor ni med podjetjema povezanosti, je potrebno to s strani obeh oseb dokazati.

2.3 POVEZANE OSEBE Z VIDIKA DRUGIH ZAKONOV

Zakoni, ki urejajo področje povezanih oseb, so si v opredelitvi obstoja povezanih oseb enotni v smislu, kot povezane osebe opredeljuje zakon o bančništvu. Razhajajo se le z vidika vsebine posameznega zakona. Tako na primer Zakon o davku na dodano vrednost opredeljuje način obračunavanja in prikazovanja dobička glede na davek v primeru povezanosti, Zakon o računovodstvu izkazovanje posameznih postavk v računovodskih izkazih ter uskupinjanje podatkov, itd. Obstajajo pa tudi drugi zakoni, ki imajo opravka s povezanimi osebami, vendar za naše razumevanje z vidika upravljanja s kreditnim tveganjem niso bistvenega pomena.

3 NAČINI POVEZAV POVEZANIH OSEB

Na podlagi opredelitve zakonov vidimo, da le ZBan podrobno opredeljuje povezane osebe. Zaradi tega bomo v nadaljevanju izhajali iz njega. Kot smo spoznali, so lahko osebe povezane na tri načine. Razumevanje posameznega načina povezave pa ni preprosto predvsem zaradi možnega različnega razlaganja.

Primer: Neka fizična oseba ustanovi podjetje. S tem obstajata dve osebi – ustanovitelj (fizična oseba) in podjetje. Če izhajamo iz vsebinske opredelitve pojma osebe (kot smo opredelili v drugem poglavju), lahko rečemo, da sta osebi upravljavsko in kapitalsko povezani. Takšno podrobno razlaganje lahko privede do dejstva, da je vsako podjetje povezana oseba, vendar kot bomo spoznali v nadaljevanju, le ni tako.

V nadaljevanju bomo prikazali posamezne načine povezav s primeri. Teh načinov je v praksi zelo veliko, omejili se bomo le na najbolj pogoste. Pogosto se zgodi, da ne obstaja le en način povezanosti, ampak lahko hkrati obstaja več načinov, kar je odvisno od narave povezanosti.

Za lažje razumevanje še enkrat strnimo, da so lahko osebe povezane upravljavsko, kapitalsko ali kako drugače. Pod pojmom *kako drugače* se v literaturah velikokrat navaja, da gre za poslovno povezanost. V navedenih primerih bom zato uporabljala ta izraz.

3.1 UPRAVLJAVSKA POVEZANOST

Osebe so upravljavsko povezane v primerih, ko oblikujejo skupno poslovno politiko in delujejo usklajeno z namenom doseganja skupnih poslovnih ciljev, pravimo, da skupno delujejo. V praksi poznamo dva načina nastanka upravljavske povezanosti:

- Prva nastane, ko podjetje ustanovi novo podjetje (v tem primeru govorimo tudi o lastništvu) in sta tako obstoječe in novo podjetje pod enotnim vodstvom.
- Druga pa je pogostejša pri delniških družbah, kjer se izvoli člane uprave in nadzornega sveta (v nadaljevanju NS), ki imajo že vodstveno funkcijo v drugih družbah.

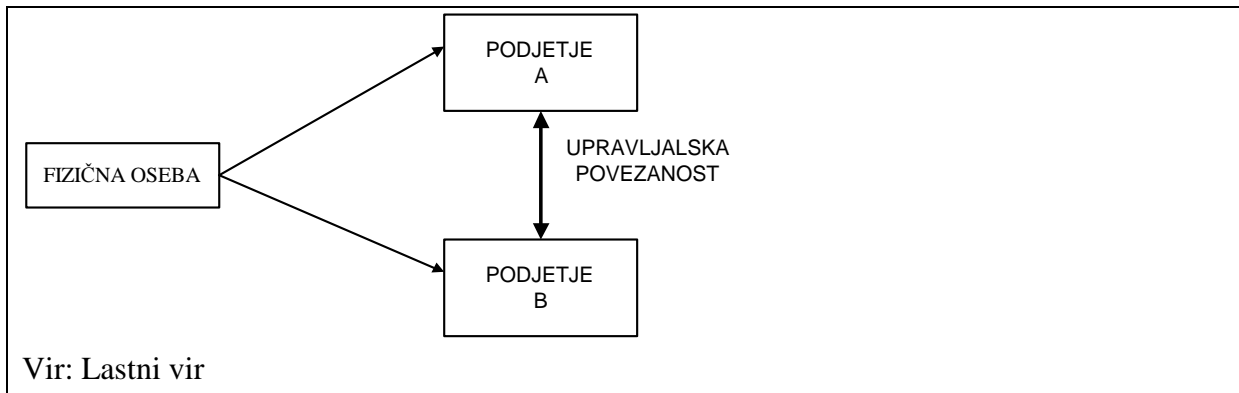
Kot smo omenili že pri opredelitvi ZGD-ja, v večini primerov upravljavska povezanost nastane na osnovi kapitalske povezanosti. V takih primerih se v praksi upravljavska povezanost zanemarija in se tako upošteva, da gre le za kapitalsko povezanost. V nadaljevanju navajamo nekatere primere upravljavske povezanosti, pri katerih ne smemo pozabiti na že omenjeni koncern in podjetniške pogodbe.

3.1.1 Vodstvena funkcija fizične osebe v podjetju

Vsako podjetje ima fizično osebo, ki ga vodi. Razlika je le v tem, ali je fizična oseba, ki vodi neko podjetje, samostojni podjetnik ali ne oziroma ali hkrati vodi več podjetij. Fizična oseba, ki ni samostojni podjetnik in vodi neko podjetje, z njim ni upravljavsko povezana. V primeru, da fizična oseba vodi več podjetij, pa so podjetja med sabo upravljavsko povezana.

Primer (Slika 1): Fizična oseba vodi podjetji A in B. Na ta način sta podjetji A in B med seboj upravljavsko povezani, ker imata enotno vodstvo. Podjetje lahko vodi več fizičnih oseb. Tudi v tem primeru obstaja upravljavska povezanost le med podjetji.

Slika 1: Upravljavska povezanost – vodstvena funkcija fizične osebe v podjetju

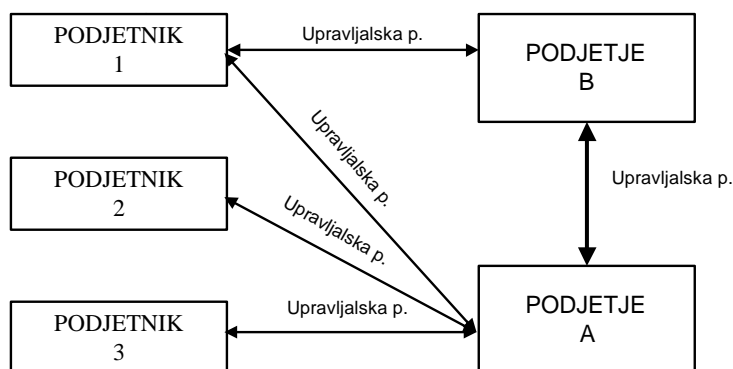

3.1.2 Vodstvena funkcija samostojnega podjetnika v podjetju

Do tega načina povezanosti pride v primeru, ko podjetnik poleg svoje dejavnosti opravlja še vodstveno funkcijo v nekem podjetju. Če izvzamemo lastništvo, sta podjetnik in podjetje upravljavsko povezana.

Primer (Slika 2): Podjetje ima vodstvo, ki je sestavljeno iz treh podjetnikov. Med posameznim podjetnikom in podjetjem obstaja upravljavska povezanost, medtem ko podjetniki med seboj niso povezani. Na primer s tem, ko podjetniki 1, 2 in 3 vodijo podjetje A, obstaja med posameznim podjetnikom in podjetjem upravljavska povezava. V primeru, da podjetnik 1 opravlja tudi vodstveno funkcijo v podjetju B, sta upravljavsko povezani tudi obe podjetji.

Slika 2: Upravljavska povezanost – vodstvena funkcija samostojnega podjetnika v podjetju

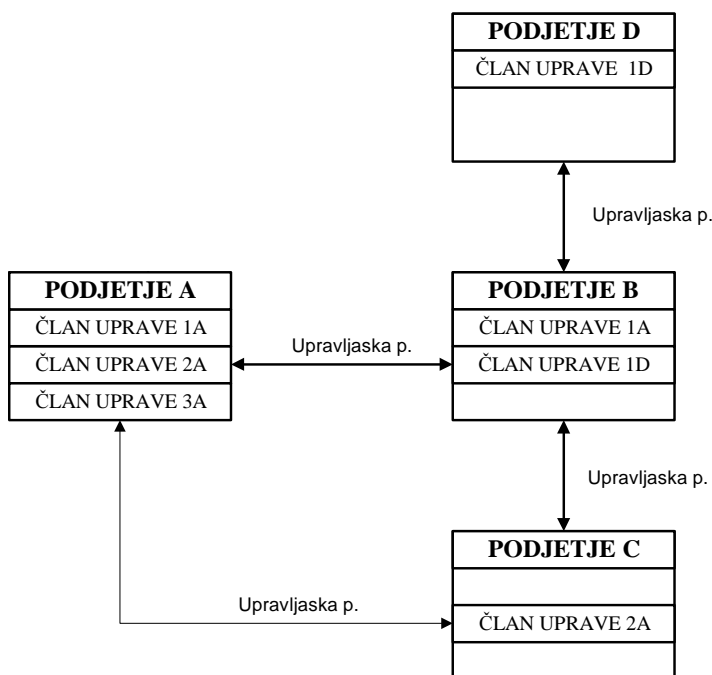
Vir: Lastni vir

3.1.3 Predsednik ali član nadzornega sveta ali uprave nekega podjetja opravlja vodstveno funkcijo v drugem podjetju

V praksi je predvsem za delniške družbe značilno, da nastane upravljavska povezanost na osnovi izvolitve članov uprave in nadzornega sveta, ki že delujejo kot taki v drugih družbah. Povezanost sicer nastane nenamerno, a jo moramo vseeno upoštevati.

Primer (Slika 3): Predstavljajmo si podjetje A, v katerem deluje tričlanska uprava, od katere prvi član uprave opravlja vodstveno funkcijo tudi v podjetju B, drugi član uprave pa v podjetju C. V podjetju B deluje tudi član uprave iz podjetja D. Po tem scenariju so med sabo nedvomno upravljavsko povezana podjetja A, B in C, ker imajo enako vodstvo. Upravljavsko sta povezani tudi podjetji D in B, medtem ko podjetji A in D ter C in D nista povezani med sabo.

Slika 3: Upravljaljska povezanost – članstvo v upravi ali nadzornem svetu

Vir: Lastni vir

3.2 KAPITALSKA POVEZANOST

Za kapitalsko povezanost gre v primeru, ko ima ena družba možnost usmerjati drugo družbo ali vplivati nanjo pri odločanju o financiranju in poslovanju, povedano drugače – ko ima ena družba večinsko lastništvo nad drugo družbo.

V literaturah se navaja, da je za obstoj kapitalске povezanosti potrebno imeti 20 ali več odstotkov delnic ali poslovnih deležev v drugi družbi. Povezanost lahko nastane z ustanovitvijo novega podjetja ali ko neko obstoječe podjetje odkupi deleže (delnice) drugega podjetja (značilno za delniško družbo). O kapitalski povezanosti smo že podrobno govorili v poglavju ZGD, zato te načine tukaj samo navajamo, in sicer gre za kapitalsko povezanost vedno:

- ko ima ena družba v drugi večinski delež (družba v večinski lasti in družba z večinskim deležem),

- ko je ena družba odvisna od druge družbe (odvisna in obvladujoča družba),
- ko gre za koncernske družbe (dejanski koncern),
- ko sta dve družbi vzajemno kapitalsko udeleženi,
- ko gre za povezavo s podjetniškimi pogodbami.

V nadaljevanju navajam primere kapitalske povezanosti.

3.2.1 Fizična oseba ustanovi podjetje

V večini primerov so ustanovitelji podjetij fizične osebe. Pod pojmom ustanovitelj se pojavljajo vse osebe, ki so vložile kapital v novo podjetje. Pri tem je število ustanoviteljev in vložek posameznega ustanovitelja v določeno podjetje lahko različen, vendar mora biti zakonsko sprejemljiv.

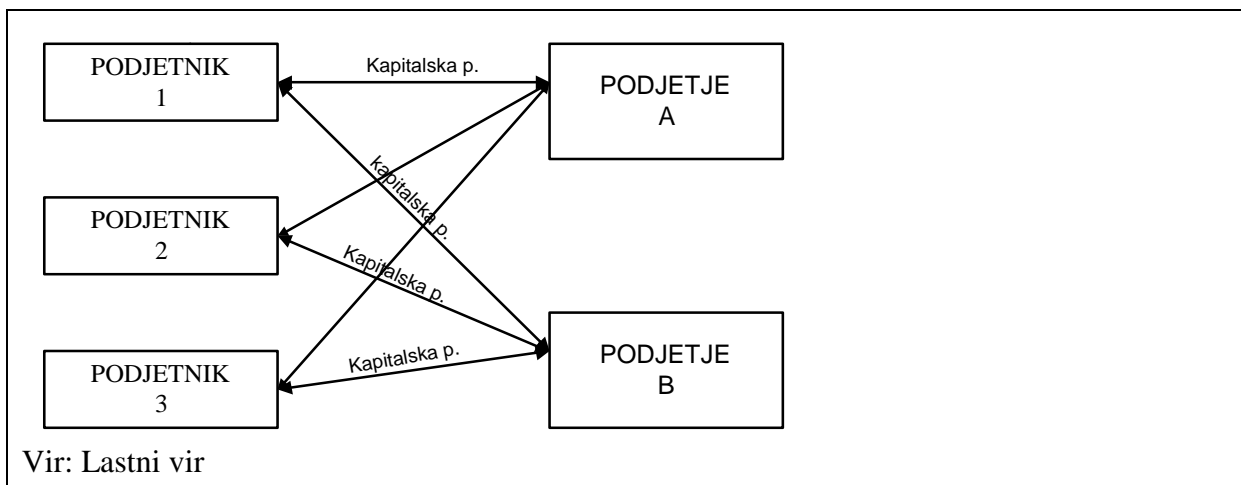
Primer: Tri fizične osebe ustanovijo podjetje. Lahko rečemo, da obstaja med fizičnimi osebami in podjetjem kapitalska povezanost, vendar bi se v tem primeru izničil pomen vsebine povezanih oseb, saj bi bilo po takšni razlagi vsako podjetje kapitalsko povezano. Z vidika pravega pomena povezanih oseb tako opredelimo, da v tem primeru kapitalska povezanost ne obstaja.

Enako velja v primeru, ko fizična oseba ustanovi dve podjetji. Tudi tu med podjetjema ne obstaja kapitalska povezanost, ampak le upravljavska.

3.2.2 Podjetnik ustanovi podjetje

Primer (Slika 4): Podjetnik lahko poleg svoje dejavnosti ustanovi tudi podjetje. Podjetnik in podjetje sta tako kapitalsko povezana. V primeru, da podjetnik ustanovi še eno podjetje, obstaja kapitalska povezanost tudi z novo nastalim podjetjem, medtem ko podjetji med seboj nista kapitalsko povezani, ampak le upravljavsko. Kapitalska (in upravljavska) povezanost se na ta način lahko verižno nadaljuje v nedogled. V primeru, da podjetje ustanovijo trije podjetniki (podjetnik 1, podjetnik 2 in podjetnik 3), obstaja kapitalska povezanost med podjetjem in vsakim posameznim podjetnikom, a med podjetniki povezanost ne obstaja.

Slika 4: Kapitalska povezanost – podjetnik ustanovi podjetje

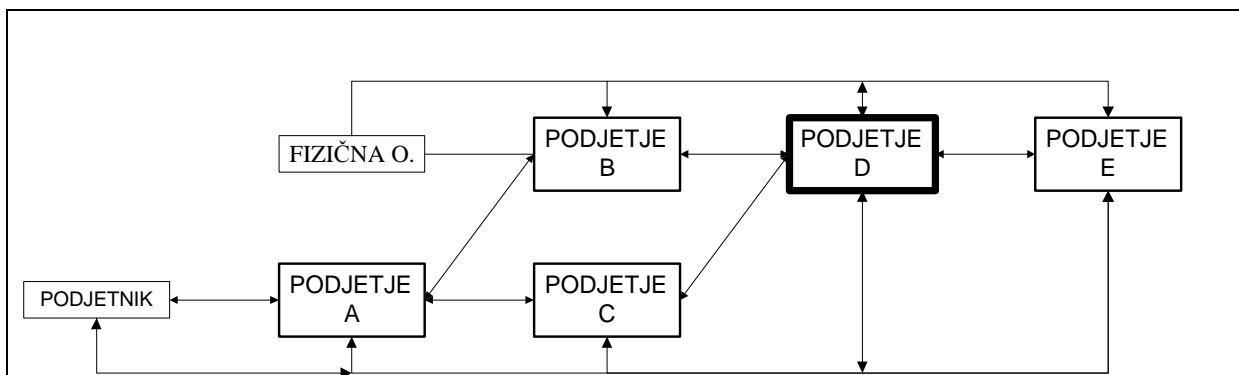
Iz primera opazimo, da obstaja kapitalska povezanost na enaki relaciji (podjetnik – podjetje) kot upravljavška povezanost, prikazana v poglavju (3.1.2). To ne pomeni, da obstaja tudi upravljavška povezanost. Slednja bi obstajala le, če bi podjetniki podjetje oziroma podjetja vodili. Takšno podvajanje povezanosti ne spremeni ničesar, daje le informacijo, da ustanovitelji hkrati tudi vodijo podjetje.

3.2.3 Podjetje ustanovi podjetje

Na enak način kot pri podjetniku nastane kapitalska povezanost tudi v primeru, ko podjetje ustanovi novo podjetje. Razlika je le v tem, da je ustanovitelj podjetja podjetje.

Primer (Slika 5): Vzemimo bolj zapleten primer – ob predpostavki, da se odločamo o odobritvi naložbe podjetju D. Podjetje D je ustanovitelj podjetja E. Podjetje D sta pred tem ustanovili podjetji B in C. Podjetje B sta ustanovila fizična oseba in podjetje A, ki je ustanovilo tudi podjetje C, medtem ko je podjetje A ustanovil podjetnik.

Slika 5: Kapitalska povezanost – podjetje ustanovi podjetje

Vir: Lastni vir

Kapitalsko sta povezani podjetji D in E, saj podjetje D obvladuje podjetje E. Prav tako pa sta kapitalsko povezani podjetji B in D ter C in D. Ker podjetji B in C kapitalsko obvladujeta podjetje D, nedvomno obvladujeta tudi podjetje E, saj nanj vplivata poslovno in kapitalsko. Na enak način sta kapitalsko med sabo povezani podjetji A in D kot tudi podjetnik in podjetje B. Nedvomno pa lahko rečemo, da ne obstaja kapitalska povezanost med podjetnikom in fizično osebo, kot tudi ne med fizično osebo in podjetjem A ter fizično osebo in podjetjem C.

Iz primera opazimo, da je vsako podjetje kapitalsko povezano z vsemi predhodnimi podjetji oziroma podjetnikom. Fizična oseba pa zaradi že utemeljenega razloga v pravem pomenu povezanih oseb ni kapitalsko povezana z nobenim podjetjem.

3.3 POSLOVNA POVEZANOST

Osebe so poslovno povezane takrat, ko poslovanje ali rezultati poslovanja ene osebe lahko pomembno vplivajo na poslovanje ali rezultate poslovanja drugih oseb. Pravimo, da so osebe med sabo poslovno soodvisne. Poslovna povezanost je od vseh treh načinov povezav najširša, glede zajemanja načinov povezav, in tudi najbolj dvoumna glede obstoja povezanosti. Tako so lahko poslovno povezani dobavitelji in kupci, ožji družinski člani, dve ali več oseb na osnovi poročstva pa tudi podjetja na osnovi pogodbe o obvladovanju, kot smo spoznali v poglavju ZGD, 2001.

3.3.1 Dobavitelj in kupci

Najpogostejši primer poslovne povezanosti je v primeru, ko neko podjetje nabavlja večino blaga ali storitev od enega dobavitelja oziroma ko podjetje dobavlja večino svojega blaga ali storitev enemu kupcu. V večini primerov je mišljeno nad 50 odstotkov blaga ali storitev, vendar moramo biti previdni. Podjetje lahko dobavlja svoje blago trem podjetjem v razmerju 30 % : 30 % : 40 %. V tem primeru pri nobenem podjetju ne presega 50 % blaga, vendar gre kljub temu za poslovno povezanost z vsemi tremi podjetji. Podjetje, ki nabavlja blago le od

enega dobavitelja, je od njega odvisno, saj v primeru, da dobavitelj zaide v težave in ne more več dobavljati blaga, tudi podjetje samo lahko zaide v težave.

Tipičen primer takšne odvisnosti zasledimo v avtomobilski industriji, ko neko podjetje zastopa in prodaja avtomobile določenega proizvajalca.

3.3.2 Sorodstvene povezave

Sorodstvene povezave so pri odobravanju naložb od vseh povezav najbolj nerazdelane. Iz literature je težko razbrati, kdaj lahko rečemo za dve osebi, ki sta sicer sorodstveno povezani, da sta povezani osebi. Domneva lahko obstaja, vendar je dejanska povezanost vprašljiva.

Primer povezanih oseb na osnovi družinske povezanosti: Mož je samostojni podjetnik (mizarstvo). Sčasoma se preoblikuje v podjetje (družba z omejeno odgovornostjo). Hkrati njegova žena registrira svoje samostojno podjetništvo (čistilni servis). Moževo podjetje in žena, ki deluje kot samostojni podjetnik, sta poslovno povezana, ker imata mož (ustanovitelj podjetja) in žena skupno gospodinjstvo, kar vpliva na njegovo in njeno poslovanje. Povezava bi obstajala tudi, če bi imel mož še vedno s. p. ali če bi bili udeleženi tudi drugi družinski člani. Potencialno bi lahko bili poslovno povezani tudi podjetji A in B, če bi prvega ustanovil mož, drugega pa žena.

3.3.3 Poroštvo

Dve osebi sta poslovno povezani v primeru, ko ena oseba nastopa kot porok v imenu druge osebe. Oseba, ki daje poroštvo, jamči, da bo druga oseba izpolnila svoje obveznosti. V primeru, da obveznosti ne bo izpolnila, jih bo moral porok.

Primer: Vzemimo podjetnika, ki nastopa kot porok podjetju A in jamči za vračilo kredita v višini 10 milijonov sit. Ker podjetje A svoje obveznosti ni izpolnilo, mora to storiti podjetnik. Na ta način se lahko poslovanje podjetnika bistveno poslabša in povzroči, da tudi podjetnik kot porok ne bo sposoben vrniti kredita. Tudi če podjetnik vrne kredit, se lahko zaradi tega njegovo poslovanje tako poslabša, da pride do negativnega vpliva na izpolnjevanje obveznosti iz naslova drugih naložb, ki jih je podjetnik pridobil od banke. Omenjena situacija ima torej neposreden vpliv na tveganost naložb in izpostavljenost banke.

V primeru poroštva vidimo, da lahko poslovanje ene osebe pomembno vpliva na poslovanje druge osebe. Zato je potrebno pri upravljanju s kreditnimi tveganji upoštevati tudi poroštva.

4 POSTOPKI ODKRIVANJA POVEZANIH OSEB

Za ugotovitev obstoja povezanosti oseb ni dovolj le poznavanje načinov povezav, ampak tudi mehanizmov, s pomočjo katerih se ugotovi povezanost. V praksi tako obstaja kar nekaj mehanizmov oziroma načinov ugotavljanja povezanosti oseb.

Najpogosteje se povezane osebe ugotavlja s pomočjo branja računovodskih izkazov in s pomočjo izpiskov iz sodnega registra v povezavi z različnimi računalniškimi orodji, kot so poslovni register Slovenije (v nadaljevanju IPIS), bonitete poslovanja za slovenska podjetja (v nadaljevanju IBON), ter z različnimi sekundarnimi orodji, ki jih uporabljajo posamezne banke.

4.1 POVEZANE OSEBE V RAČUNOVODSKIH IZKAZIH

Iz posameznih računovodskih izkazov (pri tem je mišljena bilanca stanja in izkaz poslovnega izida) se lahko ustvari domneva in kasneje ugotovi povezanost med osebami. Glede na vsebino posameznih postavk v izkazih je možno določiti le kapitalsko in poslovno povezanost, medtem ko upravljske povezanosti iz računovodskih izkazov neposredno ni možno razbrati. V primeru upravljske povezanosti ni potreben kapitalski vložek (finančne naložbe), pa tudi ne poslovna soodvisnost (terjatve in obveznosti). Potrebno je le oblikovati skupno poslovno politiko. Možno pa je, da se v računovodskih izkazih na osnovi kapitalske in poslovne povezanosti spozna, da gre tudi za upravljsko povezanost.

Primer: Podjetnik in podjetje A ustanovita novo podjetje B. V bilanci stanja bo izkazana finančna naložba tako pri podjetniku kot tudi pri podjetju A, v podjetju B pa na pasivni strani bilance ustanovni kapital. Na osnovi te kapitalske povezanosti lahko sklepamo, da gre za upravljsko povezanost med podjetjem in podjetnikom.

Dolgoročne in kratkoročne finančne naložbe → ***kapitalska povezanost***

V primeru, da podjetje v bilanci stanja izkazuje dolgoročne ali kratkoročne finančne naložbe, to lahko pomeni, da je kapitalsko udeleženo v drugem podjetju.

Primer: Vzemimo, da je podjetje A ustanovilo podjetje B. Podjetje A bo tako v bilanci stanja izkazovalo vsaj 2,1 milijona sit dolgoročnih, lahko tudi kratkoročnih finančnih naložb, medtem ko bo podjetje B, ki je bilo ustanovljeno, izkazovalo ustanovitveni kapital vsaj v enakem

znesku. Povsem enako bi bilo izkazano tudi v primeru, če podjetnik ustanovi podjetje. Pogosto se lahko zgodi, da podjetje A posodi finančna sredstva podjetju B, ker se ta želi dokapitalizirati. Tudi v tem primeru podjetje A izkazuje dolgoročne ali kratkoročne finančne naložbe, medtem ko podjetje B izkazuje dolgoročne ali kratkoročne obveznosti iz financiranja.

Kratkoročne terjatve in obveznosti iz poslovanja —————> **poslovna povezanost**

Poslovna povezanost med dvema osebama se lahko izkazuje tudi med terjatvami in obveznostmi iz poslovanja. Govorimo o poslovnem sodelovanju med kupcem in dobaviteljem.

Primer: Podjetje A ima izkazane visoke terjatve (50 % vseh svojih terjatev) do podjetja B – podjetji sta poslovno povezani. Kot smo že omenili, je lahko delež terjatev nižji ali višji. Tako ima lahko podjetje A terjatve do treh podjetij (v razmerju do podjetja B 50 %, podjetja C 30 % in podjetja D 20 %), s katerimi je poslovno povezano. Skladno s terjatvami in obveznostmi se v izkazu poslovnega izida izkazujejo tudi prihodki in odhodki iz poslovanja.

Pasivne in aktivne časovne razmejitve —————> **poslovna povezanost**

Izkazani prehodno nezaračunani prihodki in kratkoročno odloženi prihodki so lahko prav tako posledica poslovne povezanosti. Prehodno nezaračunani prihodki se pojavijo, če se pri ugotavljanju poslovnega izida že utemeljeno upoštevajo tudi prihodki, za katere podjetje še ni prejelo plačila in jih ni moglo nikomur zaračunati. Kratkoročno odloženi prihodki pa nastanejo, če so storitve podjetja že zaračunane ali celo plačane, podjetje pa jih še ni opravilo. V takih primerih se ti ne štejejo za klasične obveznosti do dobaviteljev.

Izražanje poslovne povezanosti v pasivnih in aktivnih časovnih razmejitvah je v praksi redko. Malo verjetno je, da bi neko podjetje večino prihodkov izkazovalo v aktivnih in pasivnih časovnih razmejitvah, se pa najdejo tudi izjeme

4.2 POVEZANE OSEBE V IZPISKU IZ SODNEGA REGISTRA

Sodni register je javna knjiga, ki vsebuje podatke o glavnih značilnostih vpisanih subjektov in podatke, pomembne za pravni promet, s čimer se utrjuje pravna varnost v poslovnem prometu. Sestavljen je iz glavne knjige in zbirke listin, na podlagi katerih je bil opravljen vpis posameznega pravno pomembnega dejstva v glavno knjigo. Vse, kar je vpisano v sodni register, je javno. To pomeni, da so podatki sodnega registra kot javne knjige dostopni vsakomur, ne da bi moral izkazovati poslovni ali kakršenkoli drug interes.

Banka poleg drugih ustreznih listin od podjetja zahteva tudi izpisek iz sodnega registra, ki je voden kot centralna informatizirana baza. Izpisek iz sodnega registra zagotovi ustrezne podatke, ki se nanašajo na določeno družbo, na primer navedba imena in naslova firme, datum

ustanovitve, vrsta družbe, dejavnost, navedba zneska osnovnega kapitala in drugo. V izpisku so vedno navedeni tudi ustanovitelji oziroma družabniki z zapisanim osnovnim vložkom v podjetje. S pomočjo izpiska in z uporabo različnih orodji, kot so IPIS ter IBON, pa lahko razberemo, ali so ustanovitelji neke družbe udeleženi tudi v drugih družbah, in na ta način ugotovimo obstoj povezanosti oseb.

Na omenjeni način je navadno možno ugotavljati le upravljavsko ali kapitalsko povezanost, medtem ko je poslovna povezanost izključena. Razlog je v tem, da sodni register ne hrani poslovnih informacij – na primer informacij o kupcih in dobaviteljih podjetja. Informacije o ključnih poslovnih povezavah skušajo banke pridobiti od svojih komitentov.

4.3 DRUGI VIRI ZA POMOČ PRI ODKRIVANJU POVEZAV PODJETIJ

Kot je bilo že omenjeno, skuša banka pri upravljanju s kreditnim tveganjem pridobiti čim kakovostnejše informacije za odločanje. Preverjanje poslovanja komitentov zato banka izvaja s pomočjo:

- **primarnih podatkov** (poročila, gradiva in brošure, ki jih pripravi podjetje) in
- **sekundarnih podatkov** (Ajpes, Ipis, Ibon) itd.

Med sekundarne vire podatkov se štejejo predvsem:

1. **PODATKOVNE BAZE** (osnovni podatki o podjetju, dejavnost, bilančni podatki, povezane osebe, zastopniki, člani uprave in nadzornega sveta, zgodovina zastopnikov, ustanoviteljev, ...),
2. **URADNE OBJAVE** (izbrisi iz sodnega registra, začetek in potek prisilne poravnave, stečajnega postopka, ...).
3. **ČLANKI IN GRADIVA**, objavljeni v različnih medijih (o poslovanju podjetja, novih obratih, zaposlovanju, likvidnostnih in podobnih težavah),
4. nekateri **NEFORMALNI VIRI** (govorice o spremembi lastništva, načrtovani prevzemi, ...) ter
5. **INTERNET** (ko gre za sporočila o podjetju, ki nam jih posredujejo drugi in ne podjetje samo).

Banka zbira sekundarne podatke in jih shranjuje na različne načine. Osnovni podatki in drugi podatki o podjetju se nahajajo v različnih podatkovnih bazah in bančnih aplikacijah.

S podatki iz sekundarnih virov uspe banki pridobiti precej dodatnih informacij oziroma sekundarni viri služijo za »preverjanje« informacij, ki jih banka pridobi od komitentov. Tako zunanje kot interne baze podatkov so zelo pomembne, vendar pa je potrebno opozoriti tudi na določene pomanjkljivosti teh virov:

- neažurnost vzdrževanja baz podatkov,

- relativno nove baze, ki zaradi svoje kratke dobe delovanja še ne dajejo takšne dodane vrednosti, kot bi jo lahko,
- težave zaradi »navzkrižja interesov« v primeru varovanja podatkov in zagotavljanja potrebnih informacij za odločanje,
- dostopnost do podatkov v bazah zunanjega značaja (omenjene informacije so navadno dostopne na podlagi ustrezne varnostne politike, ki v večini primerov pomeni tudi določene finančne stroške).

5 OBRAVNAVANJE SKUPINE KOMITENTOV

Tako kot pri posameznih komitentih mora tudi v primeru skupine povezanih oseb banka ustrezno upravljati s kreditnim tveganjem. S tem mislim predvsem na prepoznavanje obstoječega in potencialnega tveganja. S tem namenom se v poslovanjih bank teži k razvijanju in uporabi skrbnih in previdnih politik za učinkovito upravljanje in nadzor kreditnega tveganja. Omenjeno tveganje je v primeru skupine povezanih oseb lahko še večje. Posebna pozornost je v tem primeru potrebna predvsem zaradi preprečevanja prekomerne izpostavljenosti do skupine povezanih oseb.

5.1 USKUPINJANJE RAČUNOVODSKIH IZKAZOV

Pod pojmom uskupinjanje (konsolidacija) računovodskih izkazov razumemo združitev dveh ali več enakih računovodskih izkazov v enega. Uskupinjanje zajema zgolj postavke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Na primer bilanci stanja in izkaza poslovnega izida dveh podjetij združimo v eno bilanco stanja in izkaz poslovnega izida tako, da se izloči medsebojne transakcije, pobota sredstva in obveznosti znotraj skupine in prizna le dobiček, ki je bil potrjen zunaj skupine. Tako namesto dveh izkazov stanja in poslovnega izida dobimo le eno bilanco stanja in en izkaz poslovnega izida.

Uskupinjanje se izvaja le za družbe, ki so povezane oziroma se štejejo za skupino. Po Slovenskih računovodskih standardih, 2001, skupino sestavljajo vse družbe, ki so po ZGD med sabo povezane na način, kot sem to opredelila v poglavju 2.1.. Potemtakem se uskupinjanja za podjetnike in druga interesna združenja ne izvaja in zakonsko ni določeno.

Namen uskupinjanja računovodskih izkazov je pridobiti dodatne informacije o poslovanju skupine. Uskupinjanje koristi zunanjim uporabnikom, na primer delničarjem, bankam, zavarovalnicam in drugim pravnim osebam, ki kakorkoli poslovno sodelujejo s povezano družbo.

Pri odločanju o odobritvi naložbe povezanemu podjetju banka pridobi ključne podatke o poslovanju povezanega podjetja. Primer: podjetje A ima v 100-odstotni lasti podjetje B. Podjetje B je zaprosilo za kredit pri banki. Po finančnih podatkih je poslovanje podjetja A ustrezno, medtem ko podjetje B posluje slabo z izgubo. Z uskupinjanjem bilančnih podatkov se tako podjetji A in B bilančno združi v eno osebo. V takšnem primeru uskupinjanje slabo vpliva na podjetje A in dobro na podjetje B. Položaj podjetja A se zaradi slabega poslovanja podjetja B poslabša, položaj podjetja B pa izboljša, kar vpliva na njegov navidezno boljši položaj in tako boljše pogoje pri odobritvi naložbe.

Namen uskupinjanja, kot je bilo omenjeno, je pridobiti dodatne informacije o skupini. Vendar takšni računovodski izkazi ne morejo nadomestiti računovodskih izkazov posameznih družb, ker so ti primarni za vsako pravno samostojno enoto. Pri odobravanju naložb banka tako upošteva posamezne kot tudi uskupinjene računovodske izkaze. V primeru, da nekemu podjetju, ki je vključeno v skupino, odobravamo kredit, se upošteva tako računovodske izkaze posameznega podjetja kot tudi računovodske izkaze celotne skupine. Na ta način se pridobi pomembne podatke o samem podjetju kot tudi o celotni skupini, na osnovi katerih se oceni boniteto in zgorjjo mejo zadolževanja za celotno skupino.

5.2 RAZVRŠČANJE POVEZANIH OSEB

Banka razvrsti vse komitente, ki zaprosijo za kredit, garancijo ali druge vrste naložb z namenom, da evidentira kreditno in deželno tveganje, ki ga ima do posameznega komitenta. Razvrstitev se opravi tudi za garante, poroke, avaliste, akceptante oziroma vse, ki jamčijo za obveznost komitenta. Banka z razvrščanjem oceni komitentovo sposobnost izpolnjevanja obveznosti do banke pred odobritvijo vsake naložbe. Komitente se razvršča v posamezne skupine in razrede. Razvrščanje v skupine temelji na oceni sposobnosti dolžnika izpolnjevati obveznosti do banke ob dospelosti, razvrščanje v razrede pa na osnovi poslovanja z banko.

Banka lahko povezane osebe razvršča na dva načina, in sicer na osnovi:

- uskupinjenih računovodskih izkazov ali
- neuskupinjenih računovodskih izkazov.

Sama metodologija razvrščanja terjatev v posamezne bonitetne skupine, ki jo predpisuje Banka Slovenije, temelji na kapitalskih standardih in priporočilih za upravljanje tveganj Banke za mednarodne poravnave v Baslu. Terjatve se razvrščajo v skupine od A do E na podlagi ocene dolžnikove sposobnosti izpolnitve obveznosti do banke ob dospelosti, ki se presoja na podlagi ocene finančnega položaja posameznega dolžnika, njegove zmožnosti zadostnega denarnega pritoka za redno izpolnjevanje obveznosti do banke v prihodnosti, vrste in obseg zavarovanja terjatev do posameznega dolžnika ter izpolnjevanja dolžnikovih obveznosti do banke v preteklih obdobjih. Pregled kriterijev za razvrščanje terjatev v skupine od A do E,

ocenjena višina potencialnih izgub ter predpisan okvir posebnih rezervacij, ki jih je banka dolžna oblikovati, je podan v Tabeli 1 (na strani 26).

Tabela 1: Pregled kriterijev za razvrščanje terjatev v bonitetne skupine, višina potencialnih izgub ter višina oblikovanih posebnih rezervacij

bonitetna skupina	kriterij za razvrščanje terjatev	možni % za izračun potencialnih izgub za terjatve (povprečno)	oblikovanje posebnih rezervacij
A	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije; - terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti in ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni; - terjatve, zavarovanje s prvovrstnim zavarovanjem* do aktiviranja zavarovanja, vendar največ 30 dni po roku plačila terjatve; 	0 % vrednosti terjatev (0 % vrednosti terjatev)	vsaj 1 % višine terjatve, razen za terjatve do Banke Slovenije in do Republike Slovenije
B	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve do dolžnikov, za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče bistveno poslabšalo; - terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni; 	5–15 % vred. terjatev (10 % vred. terjatev)	v višini ugotovljene potencialne izgube (5–15 % vrednosti terjatev)
C	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve do dolžnikov, za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti; - terjatve do dolžnikov, ki so izrazito podkapitalizirani; - terjatve do dolžnikov, ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb; - terjatve do dolžnikov, od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev; - terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno z zamudo od 91 do 180 dni; 	15–40 % vred. terjatev (25 % vred. terjatev)	V višini ugotovljene potencialne izgube (15-40% vrednosti terjatev)
D	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve do dolžnikov, za katere obstaja velika verjetnost izgube; - terjatve do dolžnikov, ki so nelikvidni in nesolventni; - terjatve do dolžnikov, za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja; - terjatve do dolžnikov, ki so v stečaju; - terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni, vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev; 	40–99 % vred. terjatev (50 % vred. terjatev)	v višini ugotovljene potencialne izgube (40–99 % vrednosti terjatev)
E	<ul style="list-style-type: none"> - terjatve do dolžnikov, za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane; - terjatve do dolžnikov s sporno pravno podlago. 	100 % vred. terjatve (100 % vred. terjatev)	100 % vrednost terjatve

* Kot prvovrstna zavarovanja se štejejo:

- bančne vloge, za katere obstaja s pogodbo določena obveznost, da se uporabi za poplačilo terjatve;
- vrednostni papirji Republike Slovenije, Banke Slovenije ter držav EEA in nekaterih z njimi primerljivih držav OECD;

- *nepreklicne garancije na prvi poziv bank, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, prvovrstnih bank držav članic in prvovrstnih tujih bank;*
- *prvovrstni dolžniški vrednostni papirji bank, s katerimi se trguje na finančnih trgih (pri tem se ne upoštevajo podrejeni in zamenljivi dolžniški vrednostni papirji);*
- *nepreklicna jamstva Slovenske izvozne družbe, družbe za zavarovanje in financiranje izvoza;*
- *nepreklicna jamstva Republike Slovenije.*

Vir: Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunaj bilančnih postavk bank in hranilnic, 2002; Sklep o oblikovanju posebnih rezervacij bank in hranilnic, 2002.

Glede na kreditno tveganje se v skladu z metodologijo terjatve iz skupine A štejejo tako za popolnoma varne, iz skupine B nekoliko manj, vendar še vedno za varne, le terjatve v skupinah C, D in E se štejejo za terjatve z visoko stopnjo verjetnosti, da ne bodo unovčene (vsaj ne v dogovorjenih rokih) in se štejejo za problematične, dvomljive, sporne oziroma slabe terjatve.

Prvi kriteriji za razvrščanje terjatev v skupino od A do E so bili postavljeni konec leta 1992 in so temeljili zgolj na objektivnem kriteriju zamude plačil. Novi kriteriji, ki nekoliko spremenjeni veljajo še danes, so bili postavljeni leta 1993 in so poleg objektivnih kriterijev zamude plačila uvedli še subjektivni kriterij razvrščanja. Ti kriteriji so veljali do konca leta 1996, 1. 1. 1997 pa so se začeli uporabljati strožji kriteriji. Metodologija, veljavna v letih 1993 in 1996, je upoštevala oceno bonitete komitenta, vendar je bilo dopuščeno, da je terjatev, zavarovana z zastavo premičnega in nepremičnega premoženja, pod določenimi pogoji bila razvrščena v skupino A ne glede na boniteto dolžnika. Od januarja 1997 je terjatev, zavarovana z zastavo premoženja, možno razvrstiti le v eno skupino višje kot na podlagi ocene bonitete komitenta (Krumberger, 2000, str. 74–75).

5.3 ZGORNJA MEJA ZADOLŽEVANJA POVEZANIH OSEB

Zgornja meja zadolževanja je tisti znesek naložb podjetju, ne glede na zavarovanje, za katerega banka ocenjuje, da ga bo komitent glede na njegove denarne tokove še sposoben odplačati oziroma se zaradi teh naložb njegov finančni položaj ne bo bistveno poslabšal. Možnost zadolževanja ni linearno odvisna od velikosti podjetja. Zgornja meja zadolževanja je ena in velja praviloma za kratkoročne naložbe.

V posameznih primerih – na primer, ko je komitent pred večjo investicijo, za katero želi pridobiti dolgoročne vire, pa se mu določi zgornjo mejo zadolževanja tudi na dolgoročnem področju, in sicer na osnovi pričakovanih rezultatov poslovanja po investiciji. Tako določena zgornja meja zadolževanja velja le za odobreno dolgoročno naložbo.

Poslovne banke komitentu določijo višino skupnih naložb, za katero na podlagi dosedanjega poslovanja ocenjujejo, da jo bo komitent sposoben odplačati oziroma da naložbe ne bodo povzročile znatnega poslabšanja njegovega finančnega položaja. Zavarovanje naložb s prvovrstnim ali ustreznim zavarovanjem ne vpliva na višino zgornje meje zadolževanja. Pri določitvi zgornje meje zadolževanja se upošteva zlasti:

- obseg ustvarjenih prihodkov podjetja in stalnost prihodkov,
- ekonomičnost tako poslovanja kot celotna ekonomičnost,
- letno ustvarjen denarni tok iz poslovne dejavnosti,
- delež lastniškega kapitala v strukturi virov,
- obseg neto zadolženosti komitenta.

Zgornja meja zadolževanja ni neposredno odvisna od bonitete. Tako lahko neko podjetje razvrstimo v boniteto A1, njegova zgornja meja pa je glede na njegovo letno realizacijo relativno nizka. Po drugi strani pa ima neko drugo podjetje lahko določeno boniteto B3, njegova letna realizacija pa je takšna, da ima zgornjo mejo zadolževanja lahko določeno bistveno višje kot podjetje v prejšnjem primeru.

Prav tako kot pri določanju bonitete se tudi zgornjo mejo zadolževanja lahko določi na osnovi uskupinjenih ali neuskupinjenih računovodskih izkazov. V primeru uskupinjenih izkazov se določi eno zgornjo mejo za vse družbe v skupini (v tem primeru bi se zaradi zavarovanja zahtevalo navzkrižno poroštvo znotraj skupine povezanih oseb).

Pogosteje pa se dogaja, da se zgornja meja zadolževanja določi posebej za skupino povezanih oseb in znotraj za vsakega posameznega komitenta. Zgornja meja skupine je tako navadno seštevek posameznih izpostavljenosti. Razlika se pojavi v primeru poroštva znotraj skupine, ko je lahko skupna zgornja meja zadolževanja manjša od seštevka posameznih izpostavljenosti.

5.4 VPLIV POVEZANOSTI KOMITENTOV BANKE NA UPRAVLJANJE TVEGANJ

Poslovnim bankam bančna zakonodaja določa, da obravnavajo povezane osebe kot eno osebo. Poglavitni namen te omejitve je zavarovanje pred prevelikim tveganjem. V primeru financiranja povezanih podjetij se poslovne banke srečujejo s tveganjem na treh področjih:

a. Tveganje, povezano s preseganjem dopustnih izpostavljenosti

To so (ZBan, 1999):

- Izpostavljenost banke do posameznega komitenta, za kar se šteje tudi skupina povezanih oseb, ne sme presežati 25 % kapitala banke.
- Izpostavljenost banke do osebe v posebnem razmerju z banko ne sme presežati 10 % višine kapitala banke. Vsota vseh izpostavljenosti banke do

oseb v posebnem razmerju z banko ne sme presegati 100 % višine kapitala banke.

- Izpostavljenost banke do posameznih oseb, ki jo banka posredno ali neposredno obvladuje, oziroma do osebe, ki jo posredno ali neposredno obvladuje ista oseba kot banko, ne sme presegati 20 % kapitala banke.
- Vsota vseh velikih izpostavljenosti v banki (to je izpostavljenost banke do posamezne osebe, ki dosega ali presega 10 % kapitala banke) ne sme presegati 800 % kapitala banke.

b. Tveganje, povezano z določitvijo previsoke zgornje meje zadolževanja posameznega podjetja

Tu morajo poslovne banke upoštevati le tisti obseg ustvarjenih prihodkov, ki so jih povezane osebe ustvarile s prodajo osebam zunaj skupine, saj je osnova za določanje zgornje meje zadolževanja podjetja kot komitenta poslovne banke obseg poslovanja podjetja, izraženega z obsegom ustvarjenih prihodkov.

c. Tveganje, povezano z nerealno oceno bonitete podjetja

Nerealna ocena bonitete se pojavi zaradi večje teže subjektivnim merilom razvrščanja kot objektivnim, ki jo poslovne banke dajejo pri oceni bonitete komitenta. Med subjektivna merila uvrščamo oceno finančnega položaja podjetja, oceno zadostnih denarnih tokov v prihodnosti, oceno položaja panoge, v kateri podjetje posluje, oceno bodočega gospodarskega položaja. Ocena finančnega položaja podjetja temelji na analizi finančnega položaja podjetja, ki izhaja iz treh temeljnih računovodskih izkazov (bilanca stanja, izkaz poslovnega izida ter izkaz denarnih tokov), predstavlja pa najkompleksnejši del ocene bonitete podjetja.

6 PRAKTIČNI PRIMER

V nadaljevanju bom predstavila izbrano problematiko na praktičnem primeru, ki temelji na resničnih podatkih. Osnova za izdelavo finančne analize so letna računovodska poročila (bilanca stanja in izkaz poslovnega izida). Manjša podjetja niso zavezana k reviziji, zato so njihovi izkazi nerevidirani, kar mora analitik upoštevati pri analizi rezultatov. Izkazi, ki jih pripravijo računovodski servisi, so bolj verodostojni kot pa tisti, ki jih podjetja pripravijo sama. Medletni računovodski izkazi niso zanesljivi, ker se jih lahko z različnimi računovodskimi prijemi »popravlja«.

6.1 PREDSTAVITEV PODJETIJ

Podjetji METKA d. o. o., ter JANKO d. o. o., sta bili ustanovljeni leta 2003 in registrirani za opravljanje dejavnosti oblikovanja in komunikacije. Podjetji ponujata sistematičen pristop h kompleksnim problemom ustvarjanja identitete oz. prepoznavnosti podjetij, blagovnih znamk in posameznih proizvodov. Njuna dejavnost zajema razvijanje marketinških strategij, vizualnih identifikacijskih sistemov ter oblikovanje celostnih podob podjetij. Ukvarjata se z ustvarjanjem vizualnih konceptov in informacijskih hierarhij, na podlagi katerih oblikujejo različne predstavitvene proizvode (plakate, revije, brošure, ...) za svoje kupce ter jim s tem gradijo ugled podjetja. Marketing je torej ustvarjanje prepoznavnosti podjetja, njegovih proizvodov, kar nenazadnje povečuje njihovo proizvodnjo in prodajo. Pri ustvarjanju tržne prepoznavnosti je nujno potrebno dobro poznavanje podjetja oziroma proizvoda ter hkrati tudi poznavanje ciljnih skupin, njihovih navad, potreb in pričakovanj. Vse to jima uspeva z aplikacijami posameznih tehnoloških rešitev na način, ki upošteva načela uporabnosti in funkcionalnosti. Podjetji sta usmerjeni k povečevanju tržnega deleža in prepoznavnosti proizvodov z izdelanimi oglaševalskimi koncepti. S strateškim planiranjem vstopa na posamezne tržne segmente. Dobro zasnovana tržna strategija in medijska predstavitev namreč zelo pripomoreta na poti od nastanka do razvoja in prodaje posameznih proizvodov.

Lastniška struktura v podjetju Metka d. o. o., je slednja:

- direktorica je Marija Novak, ki je hkrati tudi večinska lastnica in ima v lasti 75 % podjetja,
- preostali del je v lasti njene sestre Ane Novak (25 %).

V podjetju Metka sta poleg direktorice Marije Novak zaposleni še dve oblikovalki. Za pridobivanje novih strank in za samo trženje podjetja skrbi poleg Marije Novak še njena sestra Ana Novak, čeprav ni zaposlena v podjetju Metka d. o. o., prav tako pa v sklepu sodišča ni navedena kot prokurist.

V podjetju Janko d. o. o., pa so deleži razdeljeni tako:

- direktorica Ana Novak je večinska lastnica in ima v lasti 75 %,
- preostali delež pa ima njena sestra Marija Novak (25 %).

V podjetju Janko d. o. o., je zaposlena samo Ana Novak, ki pa opravlja posle v tujem imenu in za tuj račun, in sicer za podjetje Metka d. o. o.. Zakaj Ana Novak ni zaposlena pri sestri, temveč ima svoje podjetje, je lahko več razlogov. Sestri sta prišli do sklepa, da je lažje, če na trgu nastopata kot eno podjetje, preostalo poslovanje pa je ločeno, zato da si lahko vsaka sama določa višino plače, potne ter materialne stroške, osnovna sredstva. Na podlagi takšnega dogovora, konec vsakega meseca, Ana Novak izstavi fakture podjetju Metka d. o. o., za opravljene storitve.

Podjetji se odločata za nakup nepremičnine zaradi širitve dejavnosti ter predvidenega visokega dobička. Investicija bo znašala 212.248,58 evrov oziroma 50.850.260,09 sit. Lastništvo bo polovično, torej bo vsako podjetje lastnik polovice nepremičnine. Na podlagi tega je dogovorjeno, da bosta lastnici podjetij priskrbeli hipotekarni kredit pri banki za svoj del investicije. Lastnih sredstev imata na voljo 25.000.000,00 tolarjev, tako da sta se odločili, da bosta investicijo poplačali tako z lastnimi sredstvi kot z dolgoročnim kreditom (razmerje je 1 : 1), ki bo hipotekarno zavarovano. Podjetje Metka bi dobilo na podlagi svojih poslovnih rezultatov kredit, v višini 100.000,00 evrov oziroma 23.940.000,00 sit, pod ugodnejšimi pogoji kot podjetje Janko zato sta se odločili, da bo kredit vzelo samo podjetje Metka. Kredit se bo obrestoval po obrestni meri 3-mesečni EURIBOR + 1,90 % letno, vračal pa v 18 enakih trimesečnih obrokih v višini 2.635,00 evrov in zadnjem, 19. obroku, v višini 2.570,00 evrov, tako da prvi obrok zapade v plačilo konec prvega obrestnega obdobja po končanem črpanju kredita, vendar najkasneje 30. 6. 2006, zadnji pa konec zadnjega obrestnega obdobja, vendar najkasneje 27. 12. 2010. Podjetje Metka bo polovico odobrenega kredita, 50.000,00 evrov, dalo podjetju Janku kot dolgoročno posojilo drugi pravni sebi pod enakimi pogoji, kot ga je dobilo samo. Hipotekarni kredit se bo odplačeval 5 let, enako dobo odplačevanja ima Janko Metki.

Iz navedenega opazimo, da sta podjetji povezani upravljavsko ter prek družinskih članov. Zaradi skupne investicije govorimo o poslovni povezanosti, ker pa Ana Novak opravlja posle tudi za podjetje Metka govorimo tudi o upravljavski povezanosti.

6.2 ANALIZA FINANČNEGA POLOŽAJA PODJETIJ

JANKO d. o. o.

Zanesljive ocene bonitete poslovanja podjetja za prihodnost ni mogoče napovedati, predvsem zaradi nepredvidljivih okoliščin, ki bistveno vplivajo na poslovanje podjetja, kot tudi zaradi kratkega poslovanja podjetja. V letu 2004 je podjetje realiziralo za dobrih 35 milijonov prihodkov (vsi podatki, ki so navedeni v praktičnem primeru, se nahajajo v prilogah od 1 do 4). Na prvi pogled bi dejali, da se je s tem za dobrih 75 odstotkov povečal obseg poslovanja iz leta 2003, toda to ne drži povsem, kajti pomembno je dejstvo, da je podjetje v letu 2003 poslovalo samo šest mesecev in je bila mesečna realizacija približno 3,3 milijona tolarjev, v letu 2004 pa povprečni mesečni prihodek znaša 2,97 milijona tolarjev. Na poslovnem področju je poslovalo gospodarno, čisti dobiček je znašal 1,85 milijona tolarjev.

Struktura bilance v letih 2003 in 2004 je dokaj ugodna. Podjetje izkazuje primanjkljaj dolgoročnih virov nad dolgoročnimi sredstvi, s katerimi se financirajo dolgoročna sredstva. Ta podatek je neugoden, ker pomeni, da se del dolgoročnih virov financira s kratkoročnimi. V nadaljevanju analize sledi podatek o dnevih vezave terjatev, ki pa nam dajejo zelo ugoden podatek, saj pomeni, da kupci v povprečju plačujejo v 13 dneh, povprečna vezava sredstev v

obveznostih pa znaša 9 dni. Tako moramo v našem primeru gledati primanjkljaj dolgoročnih virov sredstev skupaj s koeficientom obračanja sredstev. Opazimo, kako zelo je pomembno, da proučujemo analizo podjetja tako, da povezujemo med seboj kazalnike, saj tako dobimo povsem drugačno sliko, kot če bi gledali vsak kazalnik ločeno.

Kratkoročne poslovne terjatve v višini 1,0 milijona tolarjev so s kratkoročnimi poslovnimi obveznostmi v razmerju 1 : 2,19. Omenjeno razmerje je nekoliko neugodno, saj kaže na večjo kratkoročno zadolženost podjetja, vendar je treba opozoriti še na povprečne dneve vezave obeh kategorij. Podjetje izterja terjatve bistveno hitreje, saj se kot kupec pojavlja samo podjetje Metka d. o. o. (8-dnevni plačilni rok), kot v plačilo zapadejo obveznosti. Slednja ugotovitev pa je za podjetje zelo ugodna. Podjetje nima vezanih sredstev v zalogah, kar je dobro, saj nam tako odpade en faktor pri ugotavljanju bonitete, saj je z zalogo možna manipulacija računovodskih izkazov.

Vrednost kazalnika »delež kapitala v financiranju (lastniški kapital/obveznosti do virov sredstev)« znaša 46,47 %, kar pomeni, da se je podjetje v manjši meri financiralo z lastnimi sredstvi. Nižja vrednost tega kazalnika pa lahko tudi kaže na racionalno financiranje sredstev v primeru, če bi bila obrestna mera za posojila nižja od pričakovane donosnosti lastniškega kapitala. To je dobro z vidika bonitete, saj se podjetje financira s cenejšim virom.

Koeficient dolgoročnega financiranja stalnih sredstev (lastniški kapital + dolgoročne obveznosti + likvidni vrednostni papirji/dolgoročna sredstva) je manjši od ena (0,68), kar pomeni, da podjetje financira dolgoročne vire vsaj deloma s kratkoročnimi sredstvi, kar lahko bistveno vpliva na plačilno sposobnost podjetja na dolgi rok. Če se podjetju na primer zalomi, bo imela manjša kriza lahko hitro velik vpliv še na dolgoročna sredstva. Ta koeficient naj bi bil večji od ena, kar bi pomenilo, da podjetje vsa dolgoročna in trajna kratkoročna sredstva financira s kapitalom in dolgoročnimi viri.

Finančno posredniški položaj podjetja je kratkoročno neto dolžniški (5,011 milijona tolarjev), dolgoročnega pa podjetje nima, ker nima dolgoročnih obveznosti kot tudi ne terjatev. Kazalnik zadolžitve znaša 0,54 in nam pove, da je polovica sredstev podjetja financirana z dolgom, izraženim z deležem celotnih sredstev. Čim manjši je ta kazalnik, tem ugodneje je za banko, saj to pomeni, da so sredstva financirana iz kapitala oz. lastnih virov.

Dnevi vezave terjatve nam kažejo, da kupci v povprečju plačujejo v 13 dneh. V letu 2004 so se povprečni dnevi vezave še nekoliko skrajšali, kar je posledica tega, da ima sedaj podjetje samo enega kupca, podjetje Metka d. o. o., z njim pa ima dogovorjene ugodne plačilne roke. Povprečna vezava sredstev v obveznostih znaša 9 dni, kar nam pove, da podjetje nima likvidnostnih težav in da je podjetje dober plačnik. Težave se lahko pojavijo zaradi odvisnosti podjetja Janko d. o. o., do edinega kupca, in sicer do podjetja Metka d. o. o., ki predstavlja velik delež v terjatvah. Podjetje Janko d. o. o., bi dosegalo boljše kazalnike poslovne uspešnosti in konkurenčnosti, če bi imel kupce bolj razpršene. V vsakem primeru pa tudi ne

smemo pozabiti, da je ta edini kupec podjetja tudi tisto podjetje, s katerim je poslovno povezano. Dolgoročno gledano to za podjetje Janko d. o. o., ni dobro, saj lahko iz tega sklepamo, da podjetje ni konkurenčno.

Med drugimi kratkoročnimi obveznostmi beležijo obveznost do države, zaposlenih ter posojilo v višini 160 tisoč tolarjev do podjetja Metka d. o. o..

Presek bilance stanja je nekoliko neustrezen, saj podjetje ne financira vseh dolgoročnih sredstev z dolgoročnimi viri. Ta situacija bi se spremenila, če bi podjetje pridobilo dodatne dolgoročne vire. Povprečna vezava sredstev v terjatvah in obveznostih je kratka in v korist podjetja, izterjava poteka hitreje kot v plačilo zapadejo obveznosti. Omenjeno ugodno vpliva na likvidnost podjetja. Izpostavila bi, da ima podjetje le enega kupca, kar pomeni visoko tveganje. Podjetje ima dobre odnose z banko, ima dobro boniteto, je plačilno sposobno, zato je majhna verjetnost, da bi imelo težave pri vračilu kredita.

METKA d. o. o.

Tudi za podjetje Metka d. o. o., bodo kazalniki bolj postranski, ker podjetje posluje šele od julija 2003. V letu 2004 je podjetje realiziralo za dobre 103 milijone prihodkov. Na poslovnem področju je poslovalo gospodarno, čisti dobiček je znašal 2,95 milijona tolarjev, kar pomeni, da se je dobiček povečal, za koliko, pa je težko oceniti, saj je podjetje v letu 2003 poslovalo samo šest mesecev (vsi podatki, ki jih navajam tu, se nahajajo v prilogah od 5 do 9).

Pomembna je tudi struktura dolgoročne aktive. Kadar je z dolgoročnimi krediti financirana oprema, potem predvidevamo, da se doba amortiziranja ujema z odplačevanjem kredita. V tem primeru lahko podjetje posluje brez dobička, pa odplačevanje glavnice ne bo ogroženo. Drugače je, če so s krediti financirane nepremičnine, celo nakup zemljišča. Zgradbe zaradi nizke amortizacijske stopnje ne prinašajo toliko prostih sredstev amortizacije, zato je odplačevanje kreditov možno le ob zelo visokem dobičku. Tu predpostavljamo, da podjetje vsaj kratkoročno nima namena prodajati svojih osnovnih sredstev, torej da je za obseg in naravo svoje dejavnosti primerno opremljeno. V našem primeru znašajo sredstva za reprodukcijo (amortizacija + čisti dobiček) 4,079 milijona tolarjev. Poslovne banke se na podlagi podatka o sredstvih za reprodukcijo * število let naložbe (določijo okvirno višino kredita), odločajo o dolgoročni kreditni sposobnosti podjetja. Podjetje Metka d. o. o., bi lahko dobilo kredit v višini 40,079 milijona tolarjev, če bi se odločilo za dobo vračanja kredita 10 let.

Struktura bilance v letih 2003 in 2004 ni najbolj ugodna. Podjetje izkazuje primanjkljaj dolgoročnih virov nad dolgoročnimi sredstvi, s katerimi se financirajo dolgoročna sredstva v letu 2003, medtem pa v letu 2004 že izkazuje presežek dolgoročnih virov nad dolgoročnimi sredstvi. Tako kot pri podjetju Janko d. o. o., moramo tudi tu gledati analizo podjetja v celoti. Povprečna dnevna vezava terjatev je krajša od obveznosti, saj terjatve zapadejo v povprečju v

8 dneh, medtem ko obveznosti v 36 dneh. Kratkoročne obveznosti iz poslovanja so bile v letu 2003 nižje od terjatev za 20 %, v letu 2004 pa se je to razmerje obrnilo in je podjetje imelo obveznosti višje od terjatev za 355 odstotnih točk, kar pomeni, da ima podjetje dobre plačnike in bistveno daljše plačilne roke pri dobaviteljih, kot pa jih samo nudi svojim kupcem. To je dobro z vidika likvidnosti, saj lahko podjetje prej dobi kratkoročna sredstva od kupcev, s katerimi financira obveznosti. Podjetje nima vezanih sredstev v zalogah.

Vrednost kazalnika »delež kapitala v financiranju (lastniški kapital/obveznosti do virov sredstev)« znaša 47,26 %, kar pomeni, da se je podjetje v manjši meri financiralo z lastnimi sredstvi. Nižja vrednost tega kazalnika pa lahko tudi kaže na racionalno financiranje sredstev v primeru, če bi bila obrestna mera za posojila nižja od pričakovane donosnosti lastniškega kapitala. To je dobro z vidika bonitete, saj se podjetje financira s cenejšim virom.

Kapitalska pokritost stalnih sredstev (lastniški kapital/stalna sredstva) znaša 1,42. Kazalnik nam prikazuje delež lastniškega financiranja stalnih sredstev. Najbolj nelikvidna sredstva, kot so stalna, so v celoti financirana z lastniškim kapitalom, če je vrednost kazalnika enaka 1. V primeru, da je večji od ena, pomeni, da je tudi del gibljivih sredstev financiran z lastniškim kapitalom, kar še povečuje varnost upnikov. V našem primeru znaša vrednost kazalnika več kot ena, kar pomeni, da ni nevarnosti, da bi podjetje imelo likvidnostne težave.

Finančno posredniški položaj podjetja je kratkoročno neto dolžniški (4,964 milijona tolarjev), dolgoročnega pa podjetje nima, ker nima dolgoročnih obveznosti kot tudi ne terjatev. Kazalnik zadolžitve znaša 0,53 in nam pove, da je polovica sredstev podjetja financirana z dolgom, izraženim z deležem celotnih sredstev. Čim manjši je ta kazalnik, tem ugodneje je za banko.

Dnevi vezave terjatve nam kažejo, da kupci v povprečju ne zamujajo s plačili, ker je plačilni rok 8 dni. Povprečna vezava sredstev v obveznostih znaša 36 dni, kar nam pove, da podjetje nima likvidnostnih težav, da je podjetje dober plačnik, da pa ima bistveno daljše plačilne roke pri svojih dobaviteljih, kot pa jih nudi svojim kupcem.

Med drugimi kratkoročnimi obveznostmi podjetje beleži obveznost do države, zaposlenih ter posojilo v višini 241 tisoč tolarjev do podjetja Janko d. o. o..

Drugi kazalniki poslovanja podjetja, kazalniki donosnosti in gospodarnosti poslovanja so dobri in kažejo na dobro boniteto podjetja. Struktura bilance stanja je ugodna, obveznosti do virov sredstev in sredstvi so relativno hitre in dokaj usklajene. Izpostavila bi, da ima podjetje zelo dobre kupce, na drugi strani pa s pridom izkorišča daljše plačilne roke pri svojih dobaviteljih. Podjetje ima dobre odnose z banko, ima dobro boniteto, je plačilno sposobno, zato je zelo majhna verjetnost, da bi imelo težave pri vračilu kredita.

6.3 UGOTOVITVE O POVEZANIH OSEBAH IZ PRIMERA RAZVRSTITVE SKUPINE

OBRAVNAVANI PRIMER SKUPINE PODJETIJ PRIKAZUJE KAR NEKAJ DEJANSKIH OSNOV, KI POTRJUJEJO POVEZANOST TEH PODJETIJ:

- Kot prvo osnovo za obravnavanje omenjenih podjetij v skupini bi omenila *povezanost prek ožjih družinskih članov*. Omenjeno domnevo povezanosti opredeljuje zgolj Zakon o bančništvu, medtem ko Zakon o gospodarskih družbah povezanosti prek sorodstvenih vezi ne upošteva.
- *Poslovna povezanost* med podjetjema je razvidna predvsem v zadnjem letu poslovanja, ko ima podjetje Janko d. o. o., samo enega kupca, in sicer podjetje Metka d. o. o., tako je povsem odvisno od njega. Do tega je prišlo, ker sta sestri ugotovili, da je lažje, če na tržišču nastopata skupaj in pod enim imenom kot pa vsaka zase. Tako podjetje Janko d. o. o., mesečno izda račun podjetju Metka d. o. o., za opravljene storitve, ki pa jih nato naročnikom izstavi slednje. Poslovni partnerji tako ne vedo, da vsaka od sester posluje v korist svojega podjetja. Poslovna povezanost bo razvidna tudi iz naslova, da bo podjetje Metka d. o. o., dalo dolgoročno posojilo podjetju Janko d. o. o., za nakup nepremičnine, saj bo Metka d. o. o., dobila ugodnejši kredit kot pa Janko d. o. o.
- *Upravljalvska povezanost* izhaja iz podatka, da sestri na trgu nastopata skupaj v imenu podjetja Metka d. o. o., in ne kot dve ločeni podjetji. Podjetje Metka d. o. o. zastopa Ana Novak, ki v svojem imenu pridobiva poslovne stranke in naročila za to podjetje. Omenjeno povezavo opredeljujeta tako Zakon o gospodarskih družbah kot tudi Zakon o bančništvu.

Na podlagi danih podatkov smo prišli do sklepa, da je za banko podjetje Janko d. o. o., bolj tvegano, saj posluje samo z enim kupcem, torej je odvisno od podjetja Metka d. o. o.. To nas privede do sklepa, da če podjetje Metka d. o. o., ne bi več uspešno poslovalo, je vprašanje, kaj bi se dogajalo s podjetjem Janko d. o. o.. Poslovni rezultati tega podjetja sicer niso slabi, vendar da bi mu banka odobrila tako visok hipotekarni kredit, je dokaj negotovo, v primeru da bi ga, pa vsekakor ne bi dobilo tako ugodnih kreditnih pogojev kot podjetje Metka d. o. o.. Za banko je pomembno, da podjetje Janko d. o. o., gleda kot del podjetja Metka d. o. o., saj se ti dve podjetji iz bančnega vidika šteje za povezani osebi in ju je tako tudi potrebno obravnavati. Glede podjetja Metka d. o. o., je banka prišla do izračunov, da ne bo imelo težav z odplačevanjem dolga, saj nima težav z likvidnostjo, pa tudi dnevi vezave so pri kupcih bistveno krajši kot pa pri dobaviteljih. V danem primeru, se banka ne srečuje s prevelikim tveganjem, da kredit ne bi bil odplačan. Nasprotno pa bi bilo, če bi banka odobrila kredit podjetju Janko d. o. o.

Pri povezanih oseba, ki to niso po ZGD-ju, ampak po kriterijih, ki jih imajo banke, bi bilo za njih smiselno, da bi takšna podjetja, kot v našem primeru, obravnavali kot eno podjetje. To bi bilo dobro, saj bi banka v takšnih primerih pripravila konsolidirano bilanco, na podlagi katere bi se nato odločila o kreditni sposobnosti podjetja. Konsolidirane bilance podjetjema ni

potrebno delati, ker nista povezani osebi po ZGD-ju. Poslovna banka pa ne more kar samodejno seštevati dobičke, ker ne bi imelo pravega rezultata. Zato je v takšnih primerih bolje, da banke od svojih komitentov pridobijo ob koncu leta bilance ter izkaze, ki se jih oddaja na AJPES, istočasno pa komitenti tudi izpolnijo dodatni obrazec o največjih kupcih ter dobaviteljih in kreditih ter o tem, ali so s kakšno pravno osebo povezani. Takšni podatki, ki bi jih pridobili od svojih komitentov, bi jim omogočali, da bi imeli bolj realno sliko o poslovanju podjetja ter o določanju bonitetnega razreda.

Pri takšnih podjetjih se banke srečujejo s problemom, kadar podjetja niso njihovi komitenti in ne razpolagajo s takšnim obsegom in kakovostjo podatkov. Zato težko razberejo, kako so podjetja dejansko med seboj povezana. Nato je tu še problem verodostojnosti računovodskih izkazov, saj če podjetje zaprosi za kredit med letom, je večja verjetnost, da banka dobi od podjetij prirejene računovodske izkaze, kar pa še dodatno otežuje pravilno oceno bonitete komitenta.

V zadnjem času, se izboljšuje pretok informacij med bankami. Tako so poslovne banke bolj ažurno informirane, kje vse že imajo podjetja kredite in druge dolgove pri različnih poslovnih bankah. Ta podatek je zelo pomemben, saj se tako ne bi moglo zgoditi, da bi se podjetje zadolžilo v dveh različnih bankah hkrati.

7 SKLEP

Prilagajanje potrebam sodobnega načina poslovanja je danes nujno. Za banko je tako kakovostno upravljanje kreditnega tveganja ena izmed glavnih nalog. Da bi se zaščitila pred tveganjem neplačila, izvaja kreditno analizo, ki obsega tako finančno kot nefinančno analizo. Omenjeno privede odgovorne do določenih zaključkov, na podlagi katerih se lažje odločijo, ali bodo sprejeli tveganje ali ne. Osnovno tveganje je kreditno tveganje. Banka mora računati na možnost, da del posojenih sredstev in obresti ne bo vrnjen. Na podlagi ugotovitev se banka odloči, ali bo sprejela tveganje ali ne. Na višino posojila lahko vplivajo samo objektivni in subjektivni dejavniki, povezani s poslovanjem podjetja in z njegovo sposobnostjo izpolnjevanja obveznosti iz kreditne pogodbe.

Poslovne banke se pri svojem delu srečujejo tako s samostojnimi podjetniki, manjšimi in srednjimi podjetji, kot skupinami povezanih oseb, ki jih skladno z merili in priporočili razvrščajo v določene bonitetne skupine po tveganosti terjatev. Med omenjenimi razvrstitvami največjo pozornost zahtevajo razvrstitve podjetij. Največjo pozornost, predvsem z vidika odkrivanja povezane osebe, ugotavljanja konkretne povezave in upoštevanje omenjenega pri kreditnem tveganju.

Banke še vedno v veliki meri uporabljajo tradicionalne metode, tako da uporabljajo kreditno analizo kot ključno. Obseg inštrumentov je omejen na analizo finančnih kazalnikov in računovodskih izkazov. Dobljene rezultate primerjajo z normo. Ta način ni zanesljiv za uporabo pri majhnih podjetjih. Banke že deloma uporabljajo sodobno finančno analizo, ki upošteva vplive in povezave med finančnimi kazalniki. Pri tovrstnih analizah se uporabljajo sodobne statistične metode analize, ki ocenijo verjetnost plačilne sposobnosti podjetja. S časovno oddaljenostjo se natančnost sodobnih modelov zmanjšuje, zato je potrebno stalno preverjanje njihove zanesljivosti na realnih podatkih ter jih je treba prilagoditi novim razmeram.

Pri svojem delu s skupinami povezanih oseb se banke srečujejo tudi z določenimi pomanjkljivostmi in težavami, ki v večini primerov izhajajo predvsem iz decentraliziranosti določenih služb in slabšega pretoka informacij med njimi.

Kot je razvidno, lahko izvirajo problemi upravljanja tveganja pri skupinah povezanih oseb predvsem iz pomanjkanja pravočasnih, ustreznih, zanesljivih in razumljivih informacij. Na omenjeno težavo bi lahko ugodno vplivala boljša povezanost vseh zaposlenih v bankah, ki se ukvarjajo s kreditnim tveganjem, oziroma vzpostavitev »črne liste« s podatki o skupinah povezanih oseb. Vzpostavitev omenjene baze podatkov bi bila koristna predvsem z vidika ohranjanja informacij, ki jih tako ne bi bilo potrebno pridobivati vsakič znova. Omenjeno bi pomagalo tudi k vzpostavitvi enotnih kriterijev in pristopov znotraj bank.

Večjo pozornost morajo banke posvetiti podjetjem, starim do šest let, saj večina teh podjetij beleži naraščajoč obseg prodaje, vendar se financirajo z nezadostnim lastnimi viri. Posledice se lahko kažejo v manjši rasti podjetja. S starostjo podjetja se obseg zadolževanja pri bankah povečuje, vendar se na drugi strani rast podjetja upočasni ali celo ustavi. Posojila se tako večinoma uporabljajo za sprotno financiranje. Manjša podjetja bi potrebovala za financiranje svoje rasti dolgoročna posojila. S spremljanjem komitenta od njegovih začetkov pa si banka pridobi zvestega komitenta. Vse to je povezano z večjim tveganjem banke. Tveganje se lahko z zanesljivimi rezultati kreditne analize in bonitete komitenta bistveno zmanjša.

Na podlagi praktičnega primera, ki je naveden v šestem poglavju, pridemo do zaključka, da v primeru, ko bi podjetje nastopalo samo v vlogi kreditojemalca – podjetje Janko d. o. o., ne bi imelo tako ugodnih kreditnih pogojev, kot če nastopa skupaj s podjetjem Metka d. o. o.. Banki je težko ugotoviti, kako so podjetja med seboj povezana. Banka ima prednost samo v primeru, da bi bili obe podjetji komitenta ene banke in bi banka z dodatnimi pojasnili, ki jih zahteva od svojih komitentov, prišla do natančnejših podatkov, kako in s kom katero od podjetij posluje. Poslovne banke lahko preverijo, koliko in od koga je neko podjetje pridobilo največ denarnih sredstev. V navedenem primeru banka jasno vidi, da so edini prilivi na transakcijski račun podjetja Janko d. o. o., od podjetja Metka d. o. o.. Takšen podatek je za banko zelo pomemben, ker bo v primeru odobritve kreditov opazovala ne samo podjetje, ki bo zaprosilo

za kredit, temveč tudi podjetja, ki so odvisna od prosilca kredita. Na podlagi tako zbranih podatkov bo ocenila boniteto podjetja. V primeru podjetij Janko d. o. o. in Metka d. o. o. opazimo pomembno razliko, da ima podjetje Metka d. o. o., boljšo oceno bonitete kot pa podjetje Janko d. o. o.. Sklep, ki nam ga narekuje praktični primer, je, da je zelo pomembno, ali podjetji nastopata skupaj kot celota ali vsako posebej. Podjetji kot ena celota sta bolj uspešni kot pa vsako posebej. Podjetji po črki zakona nista podvrženi konsolidaciji, čeprav bi bilo to z vidika banke smotrno, saj bi banka tako imela bolj točne in natančne podatke, ker bi se medsebojne terjatve in obveznosti pobotale. Tako bi poslovne banke imele zelo dobre pogoje za odkrivanje povezanih oseb in bi bile njihove odločitve pravilnejše in manj tvegane.

LITERATURA

1. Altman Edward I.: Bankruptcy & distresses restructurings. Homewood, Illinois : New York University Salomon Center, 1993. 417 str.
2. Barle Janez, Žunič Anton: Prehodne matrike in vrednotenje internega bonitetnega sistema v banki. 6. strokovno posvetovanje o bančništvu. Portorož, 2002, str. 97–111.
3. Belak Janko: Podjetništvo, politika podjetja in management. Maribor : Založba Obzorja, 1993, 507 str.
4. Bergant Živko: Ali so kratkoročni, pospešeni in hitri koeficient res informacije o kratkoročni plačilni sposobnosti?. Zbornik 31. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, financah in reviziji. Portorož : Zveza ekonomistov Slovenije in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije, 1999, str. 395–409.
5. Bergant Živko: Izrazna moč bilance stanja. Bančni vestnik, Ljubljana, 1998, 4, str. 12–16.
6. Gatnik Igor: Boniteta podjetja. Bančni vestnik, Ljubljana, 39 (1990), 4, str. 132-134.
7. Graddy, Spencer: Managinig commercial banks: community, regional, and global. Enelewood Cliffs (N.J.) : Prentice-Hall International, 1990, str. 39–41.
8. Horvat Tatjana: Novi računovodski standardi zahtevajo vse več razkritij in uvajajo novo vrednotenje. Finance, Ljubljana, 2001, 192, str. 25.
9. Horvat Tatjana: Novosti v sestavinah poročila. Finance, Ljubljana, 2001a, 192, str. 23.
10. Horvat Tatjana: Računovodstvo: Novi računovodski izkazi in pojasnila. Gospodarski vestnik (priloga Svetovalec), Ljubljana, 2001b, 21, str. 65.
11. Johnson Debeljak Erica: Kreditna analiza v ZDA. Ocena kreditne sposobnosti podjetja. Ljubljana : CISEF, 1996. 34 str.
12. Kadunc Igor: Bančni riziki in njihovo zavarovanje v pogojih dinamičnega bančnega trga in finančnega trga v Sloveniji. Šola bančnega managementa. Ljubljana : CISEF, 1992. 18 str.
13. Klobčar Janez: Pregled bančnih tveganj. Gospodarski vestnik, Ljubljana, 44 (1995), 47, str. 93/94.
14. Knez-Riedel Jožica: Boniteta podjetja in povezanost z gospodarjenjem in managementom. Podjetništvo, politika podjetja in management. Belak J., uredil. Maribor : Založba Obzorja, 1993, str. 245–251.
15. Knez-Riedel Jožica: Objektivizacija presoje bonitete podjetja s pomočjo panožnih dejavnikov. Doktorska disertacija. Maribor : Ekonomska poslovna fakulteta, 1998. 278 str.
16. Kosec Barbara, Habjan Bogdana, Žavbi Alenka: Uspešna izterjava, zavarovanje plačil, bonitetna služba SDK. Ljubljana : Poslovna založba INFIN d.o.o.d, 1991. str. 51.
17. Miklič Anka: Riziki v bančnem poslovanju. Ljubljana : Banka Slovenije, 1991. 17 str.
18. Plavšak Nina: Pomembnejše novosti zakona o bančništvu. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 1999. 18 stran

19. Prašnikar Domen: Benchmarking upravljanja tveganj v bankah. Bančni vestnik, Ljubljana, 2000, 6, str. 32–34.
20. Pučko Danijel: Strateško upravljanje. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 398 str.
21. Puharič Krešo: Gospodarsko pravo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1994. 235 strani
22. Ribnikar Ivan: Finančna in kapitalna struktura (podjetja). Bančni vestnik, Ljubljana, 2000, 9, str. 54–56.
23. Ribnikar Ivan: Finančna struktura. Bančni vestnik, Ljubljana, 2000a, 7/8, str. 70–73.
24. Rubin Saša: Na poti do Basla III. Bančni vestnik, Ljubljana, 2002, 6, str. 41–44.
25. Saunders Anthony: Financial institutions management: A modern perspective. Third Edition. New York : Irwin, 2000. 742 str.
26. Slapničar Matevž: Sodobne metode upravljanja kreditnega tveganja. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 1999. 115 str.
27. Turk Ivan et al.: Finančno računovodstvo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 2004. 406 str.
28. Voljč Marko: Sodobni trendi v bančništvu in vplivi na podjetja. Zbornik 33. simpozija o sodobnih metodah v računovodstvu, finančnikov in revizorjev Slovenije, 2001, str.385–396.
29. Zavodnik Evgenij: Potreba po uporabi sodobnih konceptov kreditnega tveganja v bančnem poslovanju. Bančni vestnik, Ljubljana, 2000, 5, str. 36–40.
30. Zavodnik Evgenij: Razvoj in uporaba modela za merjenje kreditnega portfelja v bančni praksi. Bančni vestnik, Ljubljana, 2001, 10, str. 33–37.
31. Žagar Iva: Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. Bančni vestnik., Ljubljana, 40 (1991), 3, str. 86-90.

VIRI

1. Bazelska načela preudarnega bančnega poslovanja. Ljubljana: Zveza ekonomistov Slovenije, 1998. 18-21 str.;96 str.
2. Državni portal Republike Slovenije. [URL: <http://e-uprava.gov.si/e-uprava>] 8.2.2006
3. Kester George W.: Koliko financiranja potrebuje podjetje in koliko se lahko zadolži. Ljubljana: CISEF – Center za strokovno izpopolnjevanje in svetovalno dejavnost Ekonomske fakultete, Gradivo seminarja, junij 2002.
4. Poslovni splet GV iN. [URL: <http://www.gvin.com/Pajek/Default.asp>] 23.1.2006
5. Sklepi in priporočila Banke Slovenije:
 - Dobra bančna praksa v razkrivanju kreditnega tveganja
 - Priporočila za upravljanje s kreditnim tveganjem v bankah
 - Sklep o veliki izpostavljenosti bank in hranilnic
6. Spletne strani Banke Slovenije. [URL: <http://www.bsi.si/>] 15.2.2006
7. Zakon o bančništvu (Uradni list RS, št. 7/1999)
8. Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 45/2001)

PRILOGE

KAZALO:

PRILOGA 1: BILANCA STANJA PODJETJA JANKO D.O.O.....	1
PRILOGA 2: IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA PODJETJA JANKO D.O.O.....	2
PRILOGA 3 FINANČNO POSREDNIŠKI POLOŽAJ PODJETJA JANKO D.O.O.	3
PRILOGA 4: KAZALNIKI POSLOVANJA PODJETJA JANKO D.O.O.....	4
PRILOGA 5: BILANCA STANJA PODJETJA METKA D.O.O.....	5
PRILOGA 6: IZKAZ POSLOVNEGA IZIDA PODJETJA METKA D.O.O.....	6
PRILOGA 7: FINANČNO POSREDNIŠKI POLOŽAJ PODJETJA METKA D.O.O.....	7
PRILOGA 8 KAZALNIKI POSLOVANJA PODJETJA METKA D.O.O.....	8

PRILOGA 1: Bilanca stanja podjetja JANKO d.o.o.

BILANCA STANJA

SREDSTVA	31. 12. 2003	31. 12. 2004	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	31. 12. 2003	31. 12. 2004
STALNA SREDSTVA	3.602	7.688	KAPITAL	3.393	5.243
neopredmet. dolgoročna sredstva	0	25	osnovni kapital	2.100	2.100
opredmetena osnovna sredstva	3.602	4.663	vplačani presežek kapitala	0	0
dolgoročne finančne naložbe	0	3.000	rezerve	65	157
popravek kapitala	0	0	preneseni čisti dobiček	0	1.228
			prenesena izguba	0	0
			revalo. popravek kapitala	0	0
			nerazd. čisti dobiček posl. leta	1.228	1.758
			izguba poslovnega leta	0	0
DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	0	0	DOLGOROČNE REZERVACIJE	0	0
			DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0	0
			iz financiranja	0	0
			iz poslovanja	0	0
SKUPAJ DOLGOROČNA SREDSTVA	3.602	7.688	SKUPAJ LASTNI IN DOLG. VIRI	3.393	5.243
			PRESEŽEK/PRIM. DOLG. VIROV	-209	-2.445
KRATK. GIBLJIVA SREDSTVA	5.497	3.588	SKUPAJ KRATK. OBVEZNOSTI	5.706	6.039
zaloge	0	0	kratk. obv. iz poslovanja	5.027	2.257
material	0	0	druge obveznosti	679	3.782
nedokončana proizvodnja	0	0			
proizvodi in trgovsko blago	0	0			
kratk. terjatve iz poslovanja	3.020	1.028			
kratk. finančne naložbe	160	160			
denarna sredstva	2.317	2.400			
AČR	0	6	PČR	0	0
SKUPAJ SREDSTVA	9.099	11.282	SKUPAJ OBV. DO VIROV SREDSTEV	9.099	11.282
zunajbilančna sredstva	0	0	zunajbilančne obveznosti	0	0

PRILOGA 2: Izkaz poslovnega izida podjetja JANKO d.o.o.

leto	2003	2004
čisti prihodki od prodaje	19.734	35.484
domači trg	19.734	35.484
tuji trg	0	69
povečanje vrednosti zalog	0	0
zmanjšanje vrednosti zalog	0	0
drugi poslovni prihodki	0	0
kosmati donos od poslovanja	19.734	35.494
stroški blaga, materiala in storitev	16.712	29.193
stroški dela	1.293	2.706
amortizacija	219	1.491
drugi poslovni odhodki	0	54
dobiček/izguba iz poslovanja	1.510	2.050
finančni prihodki	11	20
finančni odhodki	0	0
čisti dobiček/izguba iz rednega delovanja	1.521	2.070
izredni prihodki	0	135
izredni odhodki	7	15
dobiček/izguba zunaj rednega delovanja	-7	120
davek iz dobička zunaj rednega delovanja	221	340
celotni dobiček/izguba	1.514	2.190
davki skupaj	221	340
čisti dobiček/izguba obračunskega obdobja	1.293	1.850
povprečno št. zaposlenih na podlagi delovnih ur v obrač. obd.	0,46	1,00
število mesecev poslovanja	6	12
prihodki iz poslovanja	19.734	35.484
odhodki iz poslovanja	18.224	33.444
prihodki	19.745	35.639
odhodki	18.231	33.459

PRILOGA 3 Finančno posredniški položaj podjetja JANKO d.o.o.

FINANČNO POSREDNIŠKI POLOŽAJ	LETO 2004
kratkoročne terjatve	1.028
dolgoročne terjatve	0
kratkoročne obveznosti	6.039
dolgoročne obveznosti	0
skupaj terjatve	1.028
skupaj obveznosti	6.039
kratkoročna neto terjatev (dolg)	-5.011
dolgoročna neto terjatev (dolg)	0
skupaj neto terjatev (dolg)	-5.011

PRILOGA 4: Kazalniki poslovanja podjetja JANKO d.o.o.

KAZALNIKI POSLOVANJA	LETO 2004
celotna gospodarnost v %	107
gospodarnost poslovanja v %	106
donosnost sredstev v %	18
čista dobičkonosnost lastniškega kapitala v %	88
čista dobičkonosnost prodaje v %	5
kapitalska pokritost stalnih sredstev	0,27
delež kapitala v financiranju v %	46,47
dolgoročno financiranje stalnih sredstev	0,68
pospešeni koeficient	0,59
hitri koeficient	0,89
kratkoročni koeficient	0,59
razmerje med kratk. terj. in kratk. obv. iz poslo.	0,46
kazalnik zadolžitve	0,54
kazalnik finančnega vzvoda	2,88
denarno pokritje kratkoročnih obveznosti	0,41
denarno pokritje dolgoročnih obveznosti	0
pokritje dolgoročnega dolga z obratnim kapitalom	0
dnevi povprečne vezave terjatev iz poslovanja	20,73
dnevi povprečne obveznosti iz poslovanja	9,18
število zaposlenih	1

PRILOGA 5: Bilanca stanja podjetja METKA d.o.o.

BILANCA STANJA

SREDSTVA	31. 12. 2003	31. 12. 2004	OBVEZNOSTI DO VIROV SREDSTEV	31. 12. 2003	31. 12. 2004
STALNA SREDSTVA	3.602	3.935	KAPITAL	2.632	5.583
neopredmet. dolgoročna sredstva	0	921	osnovni kapital	2.100	2.100
opredmetena osnovna sredstva	3.602	3.014	vplačani presežek kapitala	0	0
dolgoročne finančne naložbe	0	0	rezerve	27	174
popravek kapitala	0	0	preneseni čisti dobiček	0	505
			prenesena izguba	0	0
			revalo. popravek kapitala	0	0
			nerazd. čisti dobiček posl. leta	505	2.804
			izguba poslovnega leta	0	0
DOLGOROČNE TERJATVE IZ POSLOVANJA	0	0	DOLGOROČNE REZERVACIJE	0	0
			DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	0	0
			iz financiranja	0	0
			iz poslovanja	0	0
SKUPAJ DOLGOROČNA SREDSTVA	3.602	3.935	SKUPAJ LASTNI IN DOLG. VIRI	2.632	5.583
			PRESEŽEK/PRIM. DOLG. VIROV	-970	1.648
KRATK. GIBLJIVA SREDSTVA	5.497	7.875	SKUPAJ KRATK. OBVEZNOSTI	2.418	6.231
zaloge	0	0	kratk. obv. iz poslovanja	677	4.823
material	0	0	kratk. obv. iz financiranja	1.741	1.408
nedokončana proizvodnja	0	0			
proizvodi in trgovsko blago	0	0			
kratk. terjatve iz poslovanja	3.020	1.357			
kratk. finančne naložbe	160	241			
denarna sredstva	2.317	6.277			
AČR	0	4	PČR	0	0
SKUPAJ SREDSTVA	9.099	11.814	SKUPAJ OBV. DO VIROV SREDSTEV	5.121	11.814
zunajbilančna sredstva	0	0	zunajbilančne obveznosti	0	0

PRILOGA 6: Izkaz poslovnega izida podjetja METKA d.o.o.

leto	2003	2004
čisti prihodki od prodaje	40.860	103.064
domači trg	40.860	103.064
tuji trg	0	0
povečanje vrednosti zalog	0	0
zmanjšanje vrednosti zalog	0	0
drugi poslovni prihodki	0	0
kosmati donos od poslovanja	40.860	103.064
stroški blaga, materiala in storitev	37.708	95.364
stroški dela	2.325	2.831
amortizacija	312	1.127
drugi poslovni odhodki	0	18
dobiček/izguba iz poslovanja	515	3.724
finančni prihodki	40	45
finančni odhodki	1	6
čisti dobiček/izguba iz rednega delovanja	554	3.763
izredni prihodki	0	171
izredni odhodki	2	428
dobiček/izguba zunaj rednega delovanja	-2	-257
davek iz dobička zunaj rednega delovanja	20	554
celotni dobiček/izguba	552	3.506
davki skupaj	20	554
čisti dobiček/izguba obračunskega obdobja	532	2.952
povprečno št. zap. na podlagi del. ur v obrač. obd.	1,00	1,35
število mesecev poslovanja	6	12
prihodki iz poslovanja	40.860	103.064
odhodki iz poslovanja	40.345	99.340
prihodki	40.900	103.280
odhodki	40.348	99.774

PRILOGA 7: Finančno posredniški položaj podjetja METKA d.o.o.

FINANČNO POSREDNIŠKI POLOŽAJ	LETO 2004
kratkoročne terjatve	1.357
dolgoročne terjatve	0
kratkoročne obveznosti	6.321
dolgoročne obveznosti	0
skupaj terjatve	1.357
skupaj obveznosti	6.321
kratkoročna neto terjatev (dolg)	-4.964
dolgoročna neto terjatev (dolg)	0
skupaj neto terjatev (dolg)	-4.964

PRILOGA 8 Kazalniki poslovanja podjetja METKA d.o.o.

KAZALNIKI POSLOVANJA	LETO 2004
celotna gospodarnost v %	104
gospodarnost poslovanja v %	104
donosnost sredstev v %	28
čista dobičkonosnost lastniškega kapitala v %	141
čista dobičkonosnost prodaje v %	3
kapitalska pokritost stalnih sredstev	0,53
delež kapitala v financiranju v %	47,26
dolgoročno financiranje stalnih sredstev	1,42
pospešeni koeficient	1,26
hitri koeficient	1,01
kratkoročni koeficient	1,26
razmerje med kratk. terj. in kratk. obv. iz poslo.	0,28
kazalnik zadolžitve	0,53
kazalnik finančnega vzvoda	2,97
denarno pokritje kratkoročnih obveznosti	0,31
denarno pokritje dolgoročnih obveznosti	0
pokritje dolgoročnega dolga z obratnim kapitalom	0
dnevi povprečne vezave terjatev iz poslovanja	7,75
dnevi povprečne obveznosti iz poslovanja	36,12
število zaposlenih	1